XI. SPRAWOZDANIE

WYDZIAŁU

Krakowskiego Towarzystwa oświaty ludowej.

Rok 1893 i 1894.

W KRAKOWIE.
Nakładem Towarzystwa oświaty ludowej.
CZCIONKAMI DRUKARNI ZWIĄZKOWEJ
pod zarządem A. Szyjewskiego.
1895.

Wielmożny Panie!

W Piątek dnia 28 Czerwca 1895 o godz. 6 popołudniu odbędzie się w Sali Posiedzeń Rady miejskiej

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Członków Krakowskiego Towarzystwa oświaty ludowej, na które WP. niniejszem zapraszam.

W Krakowie, 22 Czerwca 1895.

Ks. Dr. Józef Pelczar
przewodniczący.

Porządek dzienny:

1. Odczytanie protokółu Walnego Zgromadzenia z dnia 11-go Lutego 1894.
2. Sprawozdanie Wydziału za r. 1893 i 1894.
3. Sprawozdanie Komisyi kontrolującej.
4. Wybór prezesa i 11 członków Wydziału w miejsce ustępujących:
    1. Dra Dadleza Wilhelma.
    2. Prof. dra Kleczyńskiego Józefa.
    3. Prof. dra Leo Juliusza.
    4. X. Łabaja Jana.
    5. Dyr. Maciołowskiego Juliana.
    6. Dra Malkiewicza Antoniego.
    7. Prof. Miklaszewskiego Juliusza.
    8. X. dra Pelczara Józefa.
    9. Dra Starzewskiego Tadeusza.
    10. Wojtygi Jana.
    11. Żółtowskiego Ignacego.
5. Wybór Komisyi kontrolującej.
6. Wnioski i interpelacye członków.

SPRAWOZDANIE
WYDZIAŁU
KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ
za rok 1893 i 1894.

Gdyśmy po raz ostatni zdawali sprawę z czynności naszych, stał na czele towarzystwa Dostojny Protektor, którego życzliwości towarzystwo nasze tak wiele ma do zawdzięczenia. Nie tu miejsce wyliczać zasługi śp. Jego Eminencyi ks. kardynała Dunajewskiego. Ograniczyć się więc musimy tylko do przypomnienia członkom, że działalność towarzystwa naszego rozwijać się zaczęła dopiero od chwili, gdy nieboszczyk zachęcił duchowieństwo do czynnego brania udziału w pracy naszej, podjętej w duchu religijnym i narodowym.

Bolesną tę stratę Dostojnego Protektora zaznaczywszy na czele sprawozdania, poczytujemy sobie następnie za pierwszy obowiązek podać do wiadomości członków, że Protektorat po zgasłym księciu kościoła raczył objąć JE. książe - biskup Puzyna, oświadczając deputacyi Wydziału, że chętnie i czynnie będzie popierał pracę naszą, a na dowód swej dla towarzystwa naszego życzliwości i czynnego udziału złożył znaczną wkładkę 100 złr. a. w. Ta wielce pocieszająca życzliwość Dostojnego księcia-biskupa krakowskiego napełnia nas otuchą, że w dalszej pracy naszej niejednokrotnie poszczycić się będziemy mogli Jego skutecznem poparciem celów towarzystwa.

W grudniu r. z. wiceprezes towarzystwa profesor Dr. Józef Kleczyński wniósł rezygnacyę ze swej godności z powodu ciężkiej choroby. Z prawdziwym żalem zmuszony był Wydział przyjąć rezygnacyę tego wielce zasłużonego dla towarzystwa pracownika, wyrażając Mu podziękowanie za rzetelną, skuteczną, niestrudzoną pracę, z poświęceniem się, bez względu na stan zdrowia i liczne osobiste obowiązki, przez dłuższy szereg lat dla dobra towarzystwa podejmowaną. W miejsce ustępującego wiceprezesa wybrany został p. Edward Wojnarowicz.

Wskutek opuszczenia Krakowa ustąpili z Wydziału pp. Dr. Tadeusz Starzewski i ks. Jan Łabaj.

Ubyło z grona członków Wydziału dwóch gorliwych pracowników. Cele Towarzystwa nie doznają mimo to uszczerbku, bo obaj ci panowie przyrzekli pracować dla dobra ludu na nowych swych stanowiskach, jako delegaci Wydziału. Zapewnienie to cenimy wysoko tem bardziej, że, na doświadczeniu oparci, ze smutkiem oświadczyć musimy, iż pozyskanie kogoś na delegata niemałe przedstawia trudności, a dodać do tego okoliczność jeszcze smutniejszą, że nie wszyscy delegaci okazują taką gorliwość w pełnieniu nie wielkich i nie trudnych obowiązków, jakaby ze względu na cele towarzystwa nader była pożądaną.

Jedynie świadomość obowiązku obywatelskiej pracy i poczucie moralnego zobowiązania pełnienia czynności dobrowolnie na siebie przyjętej, mogłyby być czynnikami pobudzającymi publiczność do zapisywania się na członków towarzystwa — członków zaś do pełnienia obowiązków delegatów, a już co najmniej, to do spełniania obowiązków statutem przepisanych. Że tej świadomości i tego poczucia w naszem społeczeństwie stosunkowo tak nie wiele -- to obowiązkiem Wydziału tutaj ze smutkiem zaznaczyć, ale nie — winą Wydziału. Wydział nie może zatem przyjąć na siebie odpowiedzialności za to, że nie stało się w zupełności zadość życzeniom na ostatnich Walnych Zgromadzeniach wyrażonym, aby starać się o pomnożenie liczby członków, pomnożenie liczby delegatów, aby przypominać im konieczność spełniania przyjętych obowiązków — chociaż staraniem było Wydziału życzeniom tym zadość uczynić. W roku ubiegłym rozesłaliśmy bowiem bardzo wielką liczbę odezw, przedstawiających cele towarzystwa, dotychczasową pracę, osiągnięte skutki i zachęcających do zapisywania się na członków towarzystwa. Dzięki tej odezwie przybyło nam 220 nowych członków.

Na Walnem Zgromadzeniu w dniu 5 lipca 1893 wyrażono też życzenie, aby Wydział starał się o pomnożenie funduszów, zebranych na zamierzone w r. 1891 wydawnictwo „Rzemieślnika polskiego“ i przystąpił do podjęcia tego wydawnictwa bądź samodzielnie, bądź też w porozumieniu się z osobami trzeciemi. Starania Wydziału w tym kierunku podejmowane pozostały bez skutku. To zniewoliło nas do zakończenia tej sprawy i wydania następującej publicznej odezwy.

„Przed trzema laty, pragnąc uczcić stuletnią rocznicę Konstytucyi 3-go maja rozszerzeniem swej pracy w nowym kierunku, postanowiło krakowskie Towarzystwo Oświaty ludowej podjąć sprawę wydawnictwa czasopisma dla rzemieślników polskich. Na wydawanie pisma, z którego polityka miała być wyłączoną, a które stojąc na gruncie katolickim i narodowym, miało obejmować cztery działy: literacki, ekonomiczno-społeczny, technologiczny i informacyjny — potrzeba było znaczniejszych funduszów. Przedstawiając więc podjętą myśl w odezwie z dnia 25 marca 1891 r. zwrócił się

Wydział Towarzystwa do polskiej publiczności z prośbą o poparcie przedsięwzięcia ofiarami pieniężnemi. Pomimo rozesłania 6000 odezw, pomimo energicznej agitacyi członków Wydziału i innych ludzi dobrej woli, pomimo powszechnego uznania potrzeby wydawania tego rodzaju pisma, zdołano zebrać zaledwie 1480 złr. 36 ct. Według przybliżonego obliczenia potrzeba było na rozpoczęcie i prowadzenie wydawnictwa czasopisma bez porównania więcej, jeżeli wogóle pismo to, stósownie do potrzeb redagowane, miałoby mieć zapewniony byt przynajmniej nie kilkumiesięczny. Nie rozporządzając potrzebnymi środkami pieniężnymi, Wydział Towarzystwa nie mógł przystąpić do rozpoczęcia wydawania pisma, postanowił przeto odłożyć chwilowo rozpoczęcie wydawnictwa na czas późniejszy, dopóki nie uda się zebrać znaczniejszych na ten cel funduszów. Usiłowania w tym kierunku dalej podejmowane pozostały atoli bez skutku. Wobec takiego stanu rzeczy, nie mogąc podejmować pracy, którąby dla braku funduszów porzucić trzeba było, a poczuwając się wobec ofiarodawców do obowiązku stósownego zakończenia sprawy, postanowił Wydział z żalem zaniechać podjętej przed trzema laty myśli i złożone na przeprowadzenie jej ofiary pieniężne szanownym ofiarodawcom na żądanie zwrócić.

Zawiadamiając o tem postanowieniu ofiarodawców, uprasza ich Wydział, aby w razie, jeżeli zechcą żądać zwrotu złożonych przez siebie na powyższy cel datków, zechcieli zwrócić się piśmiennie z żądaniem swem do sekretarza Towarzystwa Dr. Dadleza, a to najpóźniej do dnia 31 marca 1895 r. W dniu 1 kwietnia 1895 r. nastąpi obliczenie pozostałych funduszów. Uważając niepodjęte datki za dar złożony przez szanownych ofiarodawców na rzecz krakowskiego Towarzystwa Oświaty ludowej, przeniesie je Wydział do funduszu wydawniczego, przeznaczonego na podjęcie przez Towarzystwo wydawnictwa książek w duchu religijnym i narodowym".

Otateczne zakończenie tej sprawy należy już do czynności 1895 roku, ograniczamy się zatem jedynie do wzmianki, że z funduszu „Rzemieślnika polskiego" pozostało na cele Towarzystwa około 1000 złr.

Trzecią sprawą, przez Walne Zgromadzenie Wydziałowi do ostatecznego załatwienia przeznaczoną, była sprawa statutu.

Uchwalony na ostatniem Walnem Zgromadzeniu statut przedłożyliśmy Ministerstwu spraw wewnętrznych. Jakże wielkiem było nasze zdziwienie, gdyśmy w odpowiedzi na to otrzymali zawiadomienie, że Ministerstwo przedłożonego statutu do wiadomości nie przyjmuje z powodu, iż towarzystwo nasze za polityczne uważa. Postanowienie to jest dla nas niezupełnie zrozumiałem. Wszak sama organizacya towarzystwa i rozszerzenie działalności po za granice Galicyi, nie mogą chyba z towarzystwa niepolitycznego zrobić politycznego. Miałyżby tę polityczną cechę nadawać towarzystwu „środki działania" czy „cele"? Niepodobna przecież przy-

puścić, aby np. zakładanie bezpłatnych biblioteczek ludowych, urządzanie bezpłatnych odczytów popularnych, ułatwianie nabywania książek dla czytelń, rozdawanie nagród celującym uczniom szkół ludowych, lub wydawnictwo książek odpowiadających celom towarzystwa, miało być działalnością polityczną. Oddziaływanie na kogoś w duchu religijno-moralnym także polityczną działalnością nie jest. Nie przypuszczamy też, aby szerzenie oświaty wśród polskiej ludności w duchu narodowym, uznało Ministerstwo za działalność polityczną, skoro nie przypisało działalności politycznej pokrewnym towarzystwom, a to ani niemieckiemu „Schulvereinowi“, ani czeskiej „Macierzy szkolnej“, ani też ruskim towarzystwom „imienia Kaczkowskiego“ i „Proświta“! Wnieśliśmy przeto do Ministerstwa przedstawienie z prośbą o zmianę owego postanowienia, jednak bez skutku. Ze względów praktycznych pozostała tylko jedyna droga dalsza — dowiedzieć się, w czem Ministerstwo dopatruje się tych politycznych cech naszego towarzystwa. Pouczeni o tem, moglibyśmy Walnemu Zgromadzeniu przedstawić sprawę z wnioskiem o zmianę tych politycznych ustępów statutu, by raz sprawę zakończyć i nową organizacyę towarzystwa umożliwić. Gdy starania przez prywatne, poważne osoby, w tym kierunku podjęte bez skutku pozostały, odnieśliśmy się do Koła polskiego w Wiedniu z prośbą o interwencyę w naszej sprawie w Ministerstwie spraw wewnętrznych.

Dotąd nie otrzymaliśmy od Koła polskiego żadnej odpowiedzi.

Powyższa sprawa była przyczyną, żeśmy w 1894 roku nie zdawali sprawozdania z działalności w 1893 roku.

Pragnąc zakończyć sprawę statutu i nowej organizacyi towarzystwa, oraz znając niechęć członków do częstego zbierania się na Walnych Zgromadzeniach, nie zwoływaliśmy w roku 1894 zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, powodując się myślą, że zwołanie będzie pożądanem dopiero wtedy, gdy już na podstawie nowego statutu wybory Wydziału uskutecznić będzie można. Nie przypuszczaliśmy wtedy, by sprawa ta tak długo przewlekać się i taki obrót wziąć musiała. Na oczekiwaniu pomyślnego załatwienia sprawy zeszedł cały rok 1894, i stąd to pochodzi, że obecnie przedkładamy sprawozdanie za dwa lata 1893 i 1894.

Działalność Wydziału w ubiegłych dwóch latach — podobnie jak i w latach poprzednich — skierowaną była przedewszystkiem do zakładania nowych, bezpłatnych czytelni ludowych i do uzupełnienia nowemi książkami biblioteczek w czytelniach dawniej założonych. Tego rodzaju działalność nie jest w kraju należycie rozumianą i ocenianą. Nawet w gronie członków towarzystwa często spotykamy się z zarzutem, że Wydział ostatecznie tylko zakłada czytelnie. Widzimy się przeto zniewoleni wyjaśnić w kilku słowach, dlaczego zakładanie i utrzymywanie czytelni ludowych uważamy za pierwszy i najważniejszy nasz obowiązek.

Szkoła ludowa jest niezaprzeczenie bardzo ważnym czynnikiem w podniesieniu oświaty. Jestto jednakowoż jeżeli nie błędem

to wielkiem złudzeniem wierzyć, że sama szkoła ludowa wystarczy do podniesienia oświaty. Wszakże szkoła ma do czynienia tylko z dziećmi a więc i wiadomości, które im podaję muszą być zastósowane do ich wieku i pojęcia. Powtóre, wpływ szkoły trwa stosunkowo krótko, a przy obecnem przepełnieniu szkół dziećmi i niedostatecznej ilości sił nauczycielskich, nie może on być tak wielkim, jak by to było rzeczą pożądaną. Wychodząc więc ze szkoły, dziecko, niesłychanie rzadko odbierające w domu rodzicielskim tak ważne wychowanie domowe, wynosi prawie wyłącznie tylko znajomość czytania i pisania, a jestto dopiero środek do kształcenia się, a nie już sama oświata. Koniecznem więc jest dalsze na lud oddziaływanie, któreby utrwalało, uzupełniało i rozwijało dalej podstawę moralności i wiedzy, jakie dziecko ze szkoły wynosi. Bez takiego oddziaływania pójdą one w zapomnienie. Młodzież wyszedłszy ze szkoły i rzuciwszy raz książkę szkolną, jeżeli innych do ręki nie dostanie, zapomina nawet tej znajomości czytania i pisania, a tem samem traci i możność dalszego samodzielnego kształcenia się. Zapobiedz temu — umożliwić dalsze kształcenie się — oto cel naszej czytelni. Kraj wydaje miliony na to, aby nauczyć dzieci czytać i pisać, lecz gdzież są usiłowania, aby korzyść osiągnąć z tej umiejętności czytania i pisania. Nauczyć dziecko czytać i pisać — to dopiero połowa pracy. Staraniem naszem, aby tę umiejętność skierować na drogę dalszego kształcenia się w duchu religijnym i narodowym. Zdaje nam się, że to zadanie ani tak łatwe, ani tak mało znaczące, za jakie często w społeczeństwie, a nawet i w gronie członków naszego towarzystwa uważanem bywa, zadanie mające na celu nie dopuścić, aby znaczna część milionów na szkoły ludowe wydanych nie marniała lecz owoc przyniosła, sprawić, by młodzież szkolna kształciła się dalej i wychowywała na obywateli kraju.

W każdej założonej przez nas czytelni znajduje się pewna ilość książek. Bywa ona rozmaitą, od 100 do 350. Zarząd czytelni poruczony jest kierownikowi, którym może być tylko członek towarzystwa do sprawowania tego urzędu pisemnie upoważniony. Urząd ten jest honorowym, a kierownik pełni go bezpłatnie. Utrzymuje on książki i czasopisma przez Wydział dla czytelni nadsyłane w stósownem przechowaniu, zachęca mieszkańców wioski do czytania, wypożycza im książki do domu przynajmniej raz na tydzień, w miarę możności odczytuje zgromadzonym czasopisma i trudniejsze do zrozumienia ustępy książek, wyjaśnia treść i znaczenie tychże, oraz kieruje powstać mogącą z tego powodu pogadanką, w miarę możności urządza odczyty z zakresu dziejów narodu polskiego, oraz spraw dotyczących moralności, zdrowia, gospodarstwa i samorządu gminnego. Wszystkie książki przez Wydział do czytelni nadsyłane, stemplem towarzystwa znaczone, pozostają i nadal własnością towarzystwa, a udzielone są jedynie do użytku w czytelni. Za pożyczanie książek nie pobiera

się żadnej opłaty. Kierownik składa co roku Wydziałowi sprawozdanie ze swej działalności i z rozwoju czytelni. Od tego zależy uzupełnianie biblioteczki nowymi książkami. Czytelnia taka przez nas założona, nie jest więc żadnem odrębnem towarzystwem, nie ma członków, nie potrzebuje statutów.

Czy tego rodzaju czytelnia jest na wsi obok szkoły koniecznie potrzebną a przynajmniej bardzo pożyteczną?

W odpowiedzi na to pytanie niechaj nas wyręczy jeden z tych, co mając powierzone sobie kierownictwo szkół ludowych, do odpowiedzi na takie pytanie najbardziej są powołani. Oto, c w swej broszurze „Jakie stanowisko winien naczyciel zająć wobe czytelni ludowej“ — pisze p. Stefan Zaleski:

„Przechodzimy teraz do tych korzyści, jakie ludowi czytelni przynosi pod względem umysłowym i moralnym.

„Wiemy z doświadczenia, że młodzież w szóstym roku nauki lepiej czyta i więcej w ogóle ma wiadomości z przedmiotów, objętych planem naukowym, aniżeli ta sama młodzież w ostatnim roku nauki dopełniającej. Gdybyśmy po raz trzeci badali stan wiadomości za lat dziesięć u tej samej młodzieży, okazałyby się braki jeszcze większe i ze smutkiem przekonalibyśmy się, że z nauk, które ta młodzież odebrała w szkole, pozostał tylko szkic, treść sama i to nie u wszystkich jednakowej objętości. Wyjaśnienie tego zjawiska znajdziemy w każdej psychologii, w ustępie o własnościach pamięci i środkach ją wspomagających. Tak daleko atoli szukać nie potrzebujemy, bo nam to wytłumaczy zdrowy rozsądek, oparty na własnem doświadczeniu. Wszak i my uczyliśmy się dawniej niejednej rzeczy pięknej i pożytecznej, jak n. p. chemii, algebry, logarytmów, itp., lecz któż z nas mógłby dziś śmiało powiedzieć, że szczegóły tych przedmiotów pamięta dziś tak, jak je znał przed egzaminem dojrzałości? Nie mieliśmy ich w używaniu, nie powtarzaliśmy, więc zacierały się w pamięci i dziś, po latach kilkunastu, pozostało, szczególnie nam nauczycielom wiejskim, tylko miłe wspomnienie, żeśmy się ich kiedyś uczyli.

„Jeszcze gorzej dzieje się z młodzieżą, wychodzącą ze szkoły ludowej, bo ta rzuciwszy raz książkę, już jej nigdy potem nie bierze do ręki, z wyjątkiem książki do nabożeństwa. Nawet czytanie, ta podstawa całej wiedzy ludzkiej, w użyciu naszego wieśniska nie ma właściwego zastósowania. Nie jest to u niego n rzędzie codziennie używane, a służące do wytworzenia czeg nowego, ale ładny mebelek, zamknięty w świetlicy włościański na którym tylko we wielkie święto się usiada; nie jest to kapi który w ręku kupca, przemysłowca lub rękodzielnika w ciąg jest obrocie i przynosi co chwilę nowe zyski, ale taki, który złożony w banku, przy kapitalizowaniu procentu dwa razy do roku daje skromne odsetki. Stąd też i lud nie przywiązywał wielkiej wagi do czytania, a więc i do całej nauki szkolnej, bo nie znał jej prawdziwej wartości.

„Tym wszystkim brakom zaradzić może właśnie czytelnia, ucząc lud właściwego użytku z czytania i podając środki do uzupełnienia dawnych, a nabycia nowych wiadomości.

„Belgijski myśliciel Jean Macé powiada: „Uzupełnieniem szkoły początkowej jest biblioteka ludowa. Pierwsza jest kluczem, druga jest domem. Mieć klucz bez domu, to bynajmniej nie znaczy, że się ma mieszkanie“. Jeżeli więc, według powyższego zdania, zwykła biblioteka ludowa na fundamencie, który zakłada szkoła, może zbudować dom wiedzy jedynie przez pilne i systematyczne czytanie stosownych pism i dziełek, jakiż dopiero wspaniały gmach może wystawić nasza czytelnia, nieograniczająca się tylko na wypożyczaniu książek, ale obejmująca swym programem także odczyty, wykłady i wszystko, co do żywnego nauczania należy.

„Nie przeceniając jednak zbyt wysoko pod innym względem rezultatów tej instytucyi — jak to czynili u nas po zorganizowaniu szkolnictwa niektórzy marzyciele, sądząc, że jedynie szkoła ludowa jest w stanie przekształcić nasze moralne i ekonomiczne stosunki — możemy śmiało powiedzieć, że czytelnia może wpłynąć dzielnie na podniesienie oświaty, a zatem i moralności i koniecznego tychże następstwa — dobrobytu ludu.“

Że głos p. Stefana Załeskiego nie jest wyłącznie tylko osobistem jego zdaniem, dowodem niechaj będzie następujące pismo:

„L. 756. Do Świetnego Wydziału krakowskiego Towarzystwa Oświaty ludowej w Krakowie. Odezwa. Nauczycielstwo okręgu tutejszego, oceniając i uznając doniosłość działalności Wydziału przez zakładanie czytelni ludowych po wsiach i małych miasteczkach, postanowiło jednomyślną uchwałą na konferencyi okręgowej dnia 24 sierpnia 1893 r. przesłać Świetnemu Wydziałowi swe gorące podziękowanie, co z przyjemnością niniejszem mamy zaszczyt zakomunikować i okręg tutejszy nadal łaskawej pamięci polecić. Z c. k. Rady szkolnej okręgowej w Nisku, dnia 22 wrześoia 1893 c. k. Starosta przewodniczący.“

Tego rodzaju czytelń założyliśmy po koniec 1892 roku 512.

W roku 1893 założyliśmy 58 nowych czytelń, zaopatrując je w 6859 książek wartości 1984 złr., w roku 1894 założyliśmy 44 nowych czytelń, do których przesłaliśmy 5.450 książek wartości [illegible]0 złr., zaś w roku bieżącym do dnia 31 maja założyliśmy 20 nowych czytelń, zaopatrzonych w 2561 książek, wartości 1019 złr. a. w.

W dniu 31 maja b. r. mieliśmy zatem 634 czytelń ludowych.

Uzupełnianie biblioteczek czytelń dawniej założonych, staje się — w miarę wzrostu czytelń — rzeczą co rok ważniejszą, potrzebniejszą i kosztowniejszą. W roku 1893 uzupełniliśmy 87 biblioteczek 3706 książkami, wartości 1718 złr., w 1894 roku 11 biblioteczek 563 książkami, wartości 232 złr. 90 ct., zaś w r. 1895

do dnia 31 maja 92 biblioteczek 3461 książkami, wartości 1522 złr. 50 ct. Szczegółowy wykaz nowo założonych czytelń i uzupełnionych biblioteczek znajduje się na str. 25—33.

Uzupełnienia te są niedostateczne. Aby celowi i potrzebom odpowiadać mogły — powinnyby być częstsze i liczniejsze. Na to potrzeba jednak — pieniędzy, a jak się rzeczy mają z funduszami, poniżej przedstawiamy.

W ubiegłych dwóch latach i w roku bieżącym do dnia 31 maja rozesłaliśmy do 14 miejscowości w darze 1106 książek wartości 478 złr. 38 ct., oraz przesłaliśmy do czytelń naszych 1000 broszur różnej treści wartości 145 złr. Ogółem do dnia 31 maja 1895 rozesłaliśmy 107.417 książek.

W sprawozdaniach za lata dawniejsze dawaliśmy wyczerpujące, szczegółowe wiadomości o rozwoju czytelń. Dzisiaj wypadałoby to samo niemal powtórzyć. Chęć do czytania wszędzie ogromna. Książki treści historycznej przedewszystkiem wysoko cenione i namiętnie czytywane. Dzięki książkom treści historycznej, budzi się świadomość narodowości w wioskach, gdzie o niej ani pojęcia przedtem nie miano. Kierownicy czytelń donoszą nam, że już w krótkim stosunkowo czasie po założeniu czytelń spostrzedz można pocieszające objawy błogich jej skutków pod względem moralnym i narodowym. Oczywiście i wyjątki być muszą. Zdarzają się wypadki, że ludność wioski obawia się czytelni i czytania książek. Wymownym tego przykładem jest następujące pismo:

„Wierzawice, 16 kwietnia 1893.

„Do Swietnego Tow. Oświaty ludowej w Krakowie! Na szanowne pismo Świetnego Towarzystwa z dnia 25 marca b. r. mam zaszczyt odpowiedzieć, że tutejsza Rada szkolna nie wiedziała nic o projekcie p. M.... (nauczyciela) założenia czytelni i że tenże na swoją własną odpowiedzialność zgłosił się do Szanownego Towarzystwa i otrzymał książki. Pomimo, że przewielebny nasz ks. kanonik R. P.... i ks. wikary przyjechali na otwarcie czytelni i przemawiali gorąco o potrzebie czytelni i o jej korzyściach, pomimo, że ja jako przewodniczący rady szkolnej i wielu oświeconych gospodarzy byliśmy za tem, aby korzystać z dobrodziejstwa nam wyświadczonego, rada gminna, a raczej jej większość z obawy, aby z tego tytułu nie potrzeba było kiedyś jakiego podatku opłacać, których to podatków ilość coraz bardziej pomnaża się i staje się już nie do zniesienia, poleciła mi spakować książki i zwrócić Szanownemu Towarzystwu, co ja też niniejszem czynię, chociaż z ubolewaniem. Najniższy sługa N. N. przewodniczący Rady szkolnej miejscowej.“

Gminy takie należą na szczęście do wyjątków. Pole do działania jest wszędzie bardzo wdzięczne; rozwój czytelni zależy więc przedewszystkiem od dobrej woli kierownika. Jak wszędzie, tak i tutaj mamy do czynienia z ludźmi, którzy obowiązki swe

pełnią gorliwie lub też je zaniedbują. Liczba pierwszych stanowi ogromną większoćć, to też około 80% naszych czytelni rozwija się bardzo dobrze. Kierownicy, wierząc w zbawienny wpływ czyteln, używają niekiedy moralnego nacisku dla szerzenia oświaty, chociaż jest to rzeczą w czytelniach naszych niemal tylko wyjątkowo potrzebną Jeden proboszcz donosi nam n. p., że w celu wzbudzenia ochoty do korzystania z czytelni zamierzył użyć skutecznego wpływu przez udzielanie pilniejszym czytelnikom pewnych przywilejów kościelnych, jak noszenia obrazów, świec, opustu w taksach ślubnych lub odbywanie ślubu z większą uroczystością itp. Uwagi te zamieszczamy tutaj, prosząc wielebne duchowieństwo, aby gorliwych czytelników w podobny sposób odznaczać zechciało.

Lustracye czyteln odbywał w ubiegłych latach członek Wydziału p. Julian Maciołowski. Wykazują one ciągle, że do rozwoju czytelni potrzeba ludzi dobrej woli na kierowników i coraz więcej książek, a skutki będą nader pocieszające.

Kończąc ten ustęp sprawozdania, dotyczący działalności, którą Wydział za jedną z najpilniejszych i najważniejszych uważa, poczytujemy sobie za miły obowiązek złożyć tu publiczne podziękowanie tym zacnym kierownikom czyteln, którzy z prawdziwem poświęceniem oddają się obowiązkom narodowej i cywilizacyjnej pracy. Świadomość, że każdy z nich ma prawo o sobie powiedzieć, że i on także przyczynił się do odrodzenia narodu, niechaj najmilszą dla nich będzie nagrodą za ponoszone trudy.

Organizacya czyteln, to nie wyłączny środek szerzenia oświaty. Po za organizacyą tą i obok niej znalazłoby się bardzo obszerne i bardzo wdzięczne pole, gdybyśmy rozporządzali większymi funduszami. Tak jednak nie jest. Pozostaje zatem do wyboru, albo — ze względu na bardzo skromne fundusze — działalność skierować przedewszystkiem w jednym kierunku i w tym kierunku dążyć do osiągnięcia poważnych skutków w większych rozmiarach lub też działalność rozprószyć w kierunkach różnych, pomimo świadomości, że nie mogłaby ona tych poważnych skutków w większych rozmiarach w żadnym z tych kierunków wykazać.

Wydział wybrał drogę piewszą. Działalność nasza skierowaną była przedewszystkiem do zakładania i utrzymywania czyteln; ztąd to pochodzi, że w innych kierunkach w statucie, jako środki działania wskazanych, nie mogliśmy jej rozwinąć w tej mierze, jak w pierwszym.

Poniżej zamieszczone sprawozdanie członka Wydziału p. J. Maciołowskiego wykazuje szczegóły, dotyczące rozwoju szkoły dla dziewcząt płci żeńskiej w Krakowie. Na tem miejscu wypada nam zaznaczyć, że w przeciągu pięciu lat wydaliśmy na utrzymanie tej szkoły 995 złr., z czego 815 złr. przypada na koszta zakupna środków naukowych i administracyę, a jedynie 180 złr. na jednorazowe honoraryum dla czterech pań nauczycielek. W miarę rozwoju szkoły wydatki na nią zwiększać się muszą i będą. Nie podobna też żądać, aby pp nauczycielki bezinteresownie pracę

swą ciągle ofiarowywały. Powstaje więc — znowu ze względu na skromne nasze fundusze — kwestya, zkąd czerpać dochody na pokrycie wydatków utrzymania tej szkoły, powstaje kwestya, czy nie wypadałoby szkoły zwinąć, skoro publiczność i instytucye miasta Krakowa tak skąpe są w pieniężnem jej popieraniu, kwestya, nad którą w przyszłości wypadnie się zastanowić, jeżeli specyalnie na ten cel pieniężnych zasiłków nie otrzymamy. Dyrektorowi Maciołowskiemu, ks. katechecie i paniom nauczycielkom składamy tu gorące podziękowanie za ich bezinteresowną pracę.

Podziękowanie publiczne winniśmy też złożyć szanownym ofiarodawcom za darowane Towarzystwu dzieła, a mianowicie p. Gerardowi Doeningowi, b. kasyerowi Tow. Dobroczynności, za biblioteczkę złożoną z 432 dzieł, p. Adamowi Szymańskiemu, autorowi znanych „Szkiców“, za znaczną ilość egzemplarzy tej książki, komitetowi obchodu rocznicy Kościuszkowskinj za 550 egzemplarzy dziełka p. E. Śmiałowskiego „O Tadeuszu Kościuszce“, wreszcie pp. Wańkowiczom, Chranickiemu i ks. Milczanowskiemu, ks. Prałatowi Dr. J. Pelczarowi i ks. Dr. J. Bukowskiemu za dary różnych książek.

Prof. dr. Kleczyński zajmował się w imieniu Wydziału pomieszczeniem i ugoszczeniem włościan w 1893 roku na pogrzeb ś. p. Teofila Lenartowicza przybyłych.

Chcąc godnie przyczynić się do uroczystego obchodu rocznicy Kościuszkowskicj, wydaliśmy odezwę do kierowników naszych czytelni, zachęcając do urządzenia uroczystego nabożeństwa, a po nabożeństwie do urządzenia odpowiedniego odczytu. Darowane przez Komitet obchodu 550 egzemplarzy książki „O Tadeuszu Kościuszce“ rozdaliśmy równocześnie kierownikom, jako podręcznik do wykładu lub odczytu.

Urządzanie bezpłatnych popularnych odczytów w Krakowie, napotyka co roku na większe przeszkody, z powodu trudności pozyskania chętnych prelegentów. W roku 1894 urządziliśmy dziewięć odczytów. Wykładali mianowicie pp.: ks. prałat dr. Pelczar „O biskupie Woroniczu“, dr. O. Bujwid „O suchotach i ich zaraźliwości“, dr. Stanisław Kozłowski „O wojnach moskiewskich za Zygmunta II.“, prof Fr. Bieniasz „O hodowaniu roślin w mieszkaniach“, prof. Fr. Tomaszewski „z fizyki“, prof. Fr. Stefczyk „O stowarzyszaniu się w celach zarobkowych“, prof. Julian Miklaszewski miał trzy odczyty „o powstaniu Kościuszkowskiem“. Sala wykładowa przepełniona zawsze bywała publicznością.

Poczytywaliśmy sobie za obowiązek wziąć udział w zeszłorocznej Wystawie krajowej. Członek Wydziału do urządzenia wystawy przedmiotów naszego towarzystwa wysłany, dał na placu Wystawy inicyatywę do urządzenia zbiorowej wystawy Towarzystw i Instytucyi oświatę ludu polskiego na celu mających. Dział ten urządzonym został w izbie, w pawilonie Kółek rolniczych na ten cel ustąpionej. Wystawiliśmy mapę Galicyi, na której oznaczone były wszystkie miejscowości, w których są polskie czytelnie bądź

to przez nas, bądź też przez lwowskie Towarzystwo Oświaty ludowej założone, mapę graficzną wykazującą stosunek ilości czytelń do liczby ludności w poszczególnych powiatach, tablicę wykazującą graficznie rozwój towarzystwa, katalog książek i 372 egzemplarzy książek przeznaczonych do czytelń przez nas zakładanych, statut, regulaminy, i wszystkie sprawozdania.

Nie małą trudność napotyka Wydział w doborze książek stósownych do czytelń i celom naszego Towarzystwa odpowiadających. Istniejące wydawnictwa nie w zupełności zaspokajają wymagania i rozmaite potrzeby czytelników. Obecnie po dwunastoletniej działalności, mamy już nieraz do czynienia z czytelnikiem, któremu popularna książka nie wystarcza, który domaga się poważnej treścią książki. Tego rodzaju książki są zaś, jeżeli nie wyczerpane, to ze względu na wysoką cenę i potrzebę nabywania ich w większej ilości, nam niedostępne. Okoliczność ta, a z drugiej strony niemal jednomyślne i ustawiczne domaganie się kierowników czytelń, aby im dostarczać książek poważniejszych, spowodowały Wydział do badania w latach ubiegłych sprawy podjęcia wydawnictwa książek takich właśnie, jakie na podstawie dwunastoletniego doświadczenia za najpotrzebniejsze i najpożyteczniejsze uważane być muszą. Podjęcie takiego wydawnictwa zależy oczywiście od zebrania znacznych, specyalnie na ten cel przeznaczonych funduszów, dlatego nie jesteśmy w stanie oświadczyć, kiedy będziemy mogli je rozpocząć. Dzięki znacznemu darowi, o którym poniżej mowa, możemy atoli już teraz podać do wiadomości członków, że w r. b. utworzyliśmy specyalny fundusz wydawnictwa książek i że fundusz ten już poważnie się przedstawia. Poczytujemy sobie za obowiązek zalecić fundusz ten życzliwości ludzi o dobro i oświatę ludu dbałych, prosząc ich, aby znaczniejszymi darami do powiększenia go przyczyniać się zechcieli.

Przystępujemy do zdania sprawy z funduszów.

Dochód z wkładek przyniósł w 1893 roku tylko 1038 złr. 65 ct., zatem mniej, niż w roku poprzednim (1736 złr. 60 ct.). Pochodzi to ztąd, iż odmówiło płacenia wkładek kilkunastu członków, którzy wpisali się do towarzystwa przed kilku laty, zobowiązując się do płacenia znaczniejszych kwot. W roku 1894 podniósł się dochód z wkładek do sumy 1584 złr. 89 ct., a to dzięki wpisaniu się do Towarzystwa 220 nowych członków, przeważnie księży z dyecezyj: krakowskiej, przemyskiej i lwowskiej. Z liczby 538 członków, którzy należeli do Towarzystwa po koniec 1893 r., zalega z wkładkami 211. Wkładki zaległe za rok 1894 wynoszą 657 złr., za lata dawniejsze 405 złr., razem 1062 złr. Wszelkie usiłowania, aby do zaległości wkładek nie dopuszczać, pozostają bez skutku wobec obojętności, a co gorzej i niechęci wielu członków, którzy tylko wyjątkowo dobrowolnie sami wkładki nadsyłają. Liczba członków wynosiła z końcem 1894 roku 758.

Nie świetnie więc przedstawia się dochód z wkładek, zawsze jednak jeszcze lepiej, aniżeli w innych, celami pokrewnych nam,

towarzystwach. I tak Towarzystwo kółek rolniczych miało dochodu z wkładek w 1893 roku 914 złr. 50 ct, a w 1894 roku 1012 złr., zaś lwowskie Towarzystwo oświaty ludowej w 1893 roku 425 złr. 50 ct., w 1894 roku 294 złr. — liczby nie do uwierzenia małe w kraju, w którym tak wiele mówi się i pisze o potrzebie podniesienia oświaty i dobrobytu ludu!

Tytułem darów złożyli na rzecz towarzystwa — wymieniamy tylko znaczniejsze kwoty — w 1893 roku: Za pośrednictwem Redakcyi „Nowej Reformy" X. Y. 150 złr, p. Karol Wójcik, introligator w Krakowie 50 złr., p. Stanisława Heumann połowę dochodu z popisu swych uczennic w kwocie 43 złr., za pośrednictwem p. Wandy Markiewiczówny 39 złr., hr. Helena Ostrowska 31 złr. 25 ct., Uczennice Zakładu p. S. Górskiej 13 złr. 20 ct., Stowarzyszenie „Praca i Oszczędność w Jordanowie" 10 złr., p. Michał Bielikowicz 10 złr., Maturzyści gimnazyum św. Anny z 1873 roku 10 złr.; za pośrednictwem Administracyi „Czasu" różni 27 złr. 95 ct. — zaś w 1894 roku: hr. Ignacy Milewski 100 złr., za pośrednictwem p. A. Fibicha z Mielca 42 złr., za pośrednictwem p. Wandy Markiewiczówny 41 złr. 23 ct, Słuchaczki Zakładu naukowego im. Baranieckiego 34 złr., za pośrednictwem p. Lucyny Niewiadomskiej 26 złr. 20 ct., p. Ignacy Żółtowski 22 złr., Czytelnia ludowa w Andrychowie 14 złr. 74 ct., Uczennice Zakładu p. S. Górskiej 12 złr, hr. Ludwik Dębicki 10 złr., Czytelnia ludowa w Nisku 10 złr.

W ubiegłym roku otrzymaliśmy też 20 akcyj Banku Ziemskiego w Poznaniu, przedstawiających wartość 12 000 złr. a. w., ofiarowane towarzystwu za staraniem p. Kazimierza Langiego przez Komitet Galicyjski dla spraw Banku Ziemskiego w Poznaniu, tudzież zaległą od tych akcyj dywidendę w kwocie 1936 złr. Za ten hojny dar, który nam umożliwił uregulowanie funduszów i daje podstawę do podjęcia pracy w nowym kierunku, do podjęcia wydawnictwa książek, składamy najgoretsze podziękowanie Członkom rzeczonego komitetu, do których i czcigodny p. Kazimierz Langie należy, oraz Szanownej Dyrekcyi Banku Ziemskiego w Poznaniu, która swem wystąpieniem spowodowała wydanie tych funduszów z depozytu, w którym były złożone od lat kilku.

Tytułem subwencyj otrzymaliśmy w 1893 roku: od Wysokiego Sejmu krajowego 1.000 złr., od Rady miasta Krakowa 300 złr., od Rady powiatowej krakowskiej 300 złr., od Rady powiatowej w Nowym Sączu 50 złr., od Rady powiatowej w Wieliczce 50 złr., od Towarzystwa Zaliczkowego w Tarnobrzegu 25 złr., od Rad pow. w Chrzanowie i w Myślenicach po 20 złr., od Rad powiatowych w Brzesku, Tarnobrzegu i Nowym Targu po 10 złr., i od Zwierzchności gminnej w Tarnobrzegu 10 złr. — zaś w 1894 roku: od Wysokiego Sejmu krajowego 1.000 złr., od Rady miasta Krakowa i krakowskiej Rady powiatowej po 300 złr., od Kasy Oszczędności m. Krakowa 100 złr., od Rady powiatowej

w Wieliczce 50 złr., od Rady powiatowej w Chrzanowie na wydawnictwo książek 33 złr. 95 ct., od Rady powiatowej w Białej 25 złr., od Rad powiatowych w Brzesku i Tarnobrzegu po 10 złr., od Zwierzchności gminnej w Tarnobrzegu 10 złr. i od Rady pow. w Wadowicach 5 złr. Inne Rady powiatowe, do których także zwróciliśmy się z prośbą o subwencyę — nie uznały za stósowne poprzeć celów i działalności naszego towarzystwa choćby najmniejszym datkiem.

Odsetki funduszu żelaznego dostarczają nam już od 1890 r. corocznie około 340 złr.; zużywamy je na bieżące potrzeby. W roku 1894 podniósł się wyjątkowo dochód z odsetek, przeznaczonych na bieżące potrzeby o 480 złr., które otrzymaliśmy jako dywidendę od ofiarowanych towarzystwu 20 akcyj Banku Ziemskiego.

W 1892 roku zakupiliśmy książek za 3.474 złr. 79½ ct., z czego zaraz spłacono 1417 złr. 06 ct., w 1893 roku 1197 złr. 86 ct., a w 1894 roku resztę 859 złr. 87½ ct. Wobec tego, że dochód ogólny roku 1893 (4049 złr. 53 ct.) był mniejszy o 2416 złr. aniżeli dochód roku 1892 (6465 złr. 01 ct.) trzeba było — choć ze smutkiem — ograniczyć się w 1893 roku w zakupnie książek. To też zakupiliśmy ich tylko 10.531 egzemplarzy za 2120 złr. 61½ ct., z czego w 1893 roku spłacono 115 złr., w 1894 roku 1515 złr. 98½, a pozostało jeszcze do spłacenia w 1895 roku 489 złr. 63 ct. Podobnie miała się rzecz i w roku 1894, w którym dochód — po potrąceniu niespodziewanego daru „Komitetu Galic. dla spraw Banku Ziemskiego“ — wynosił właściwie tylko 4767 złr. 91 ct., t. j. o 1697 złr. mniej, niż w roku 1892. Zakupiliśmy więc znowu tylko 12251 egzemplarzy książek za 2168 złr. 64 ct., z czego spłacono zaraz 298 złr. 93 ct., a pozostaje do spłacenia w 1895 r. 1869 złr. 71 ct.

Cena księgarska nabywanych dla czytelń książek jest rozmaitą — od 8 centów do 2 złr. a. w. Przy zakupnie otrzymujemy od pp. nakładców rabat również rozmaity, bo od 10% do 50%.

Jakkolwiek koszta oprawy poszczególnej książki są małe, bo w miarę jej objętości wynoszą od 5½ do 10 centów za egzemplarz, to przecież ogółem wynoszą one co roku dość znaczną sumę. W ubiegłych dwóch latach wydano na ten cel wprawdzie 1214 złr. 44 ct., jednakowoż oprawa zakupionych w tym czasie książek kosztowała rzeczywiście tylko 795 złr. 95 ct. Z kwoty 1214 złr. 44 ct., potrącić bowiem należy z roku 1892 do zapłaty pozostałą 548 zł. 49 ct. wynoszącą należytość, którą w latach ubiegłych spłacono. Koszta oprawy książek wynosiły w 1893 roku 509 złr. 70 ct., spłacone w 1894 r., zaś w 1894 roku wynosiły 286 złr. 25 ct., z czego spłacono 156 złr. 25 ct., a pozostało do spłacenia w 1895 roku 130 złr.

Z porównania wydatków w latach 1893 i 1894 na zakupno i oprawę książek poczynionych z takimiż wydatkami innych, celami nam pokrewnych, towarzystw, okaże się, że Wydział nie powinienby spotkać się z zarzutem, iż na cele zakupna książek za

mało przeznaczał pieniędzy. I tak na książki i oprawę wydaliśmy w 1893 roku 1839 złr. 18 ct., zaś w 1894 roku 3467 złr., natomiast lwowskie Towarzystwo oświaty ludowej wydało na ten cel 879 złr. 11 ct. i 1135 złr. 26 ct., a Główny Zarząd Towarzystwa kółek rolniczych 280 złr. 62 ct. i 293 złr. 25 ct.

Wydatki na prenumeratę czasopism dla czytelń, które w 1892 r. wynosiły aż 1276 złr. 33 ct., ograniczyliśmy w r. 1893 do 1038 złr. 98 ct., a w 1894 roku do 314 złr. 69 ct. Mianowicie prenumerowaliśmy w 1893 roku czasopisma: „Polski Lud" egzemplarzy 224 kosztem 392 złr, „Krakus" egzempl. 199 kosztem 475 złr. 70 ct. „Niedziela" egzempl. 54 kosztem 108 złr., „Chata i Nowiny" egz. 21 kosztem 42 złr., „Przewodnik Kółek rolniczych" egz. 13 kosztem 14 złr. i kilka innych kosztem 7 złr. 28 ct.; wydaliśmy więc na ten cel 1038 złr. 98 ct. Nadto prenumerowaliśmy jeszcze 24 egz. „Gospodarza", 10 egzempl. „Światła" i 13 egz. „Bartnika". Należytość za te pisma wynosiła 55 złr. 44 ct., a zapłaconą została dopiero w roku następnym. Prenumerata pism kosztowała więc w 1893 roku właściwie 1094 złr. 42 ct.

W roku 1894 prenumerowaliśmy czasopisma: „Niedziela" egzempl. 50 (100 złr.), „Krakus" egzempl. 53 (132 złr. 20 ct.), „Polski Lud" egzempl. 28 (37 złr. 52 ct.), „Gospodarz" 24 egzem. (25 złr. 20 ct.), „Światło" 5 egzempl. (14 złr. 40 ct.) i inne 1 złr. 85 ct. Prenumerata czasopism w 1894 roku kosztowała zatem 311 złr. 17 ct, wydaliśmy zaś na ten cel: zaległość z roku 1893 w kwocie 55 złr. 44 ct. i część należytości z 1894 roku w kwocie 259 złr. 25 ct.; reszta należytości z 1894 roku (51 złr. 92 ct.) zapłaconą będzie w roku 1895.

Lwowskie Towarzystwo oświaty ludowej wydało na prenumeratę czasopism w 1893 r. 373 złr. 87 ct., w 1894 r. 271 złr. 20 ct. Główny Zarząd kółek rolniczych udzielił jedynie subwencyę po 500 złr. na wydawnictwo pisma „Przewodnik Kółek rolniczych".

Celem utrzymania „szkoły sług" wydaliśmy w 1893 roku: na nagrody pieniężne dla uczennic 50 złr., na nagrody w książkach 60 złr., na zeszyty, rysiki, pióra, ołówki, gąbki, kredę, atrament, papier i usługę 100 złr., na druki i ogłoszenia 20 złr. 50 ct., razem 230 złr. 50 ct., zaś w 1894 roku na nagrody pieniężne dla uczennic 40 złr., na nagrody w książkach 49 złr. 25 ct., na zeszyty, pióra, kredę, atrament, papier i t. p., oraz usługę 70 złr., na druki i ogłoszenia 7 złr. 50 ct., honoraryum dla czterech pań nauczycielek 180 złr., razem 346 złr. 75.

Koszta administracyi, do których ściśle biorąc należą tylko wydatki na pomoc kancelaryjną, potrzeby kancelaryjne, opał, światło, czynsz najmu biura, koszta Walnego Zgromadzenia, zbieranie wkładek i drobne wydatki wynosiły w 1893 roku 432 złr. 28 ct. t. j. około 10·5%, zaś w 1894 roku 498 złr. 62 ct. t. j. około 9·5% ogólnej sumy wydatków.

Do wydatków nadzwyczajnych należą: w 1893 roku przyjęcie włościan na pogrzeb ś. p. Teofila Lenartowicza do Krakowa

przybyłych (156 złr. 51 ct.), na co otrzymaliśmy od komitetu pogrzebu 400 złr., zaś w 1894 roku koszt wzięcia udziału w Wystawie krajowej (90 złr. 20 ct.).

Na zakończenie wypada jeszcze zestawić ogólne sumy dochodów i wydatków.

Dochody w 1893 roku uzyskane (nie wliczając pozostałości kasowej z 1892 roku 235 złr. 14 ct.) — przyniosły 4049 złr. 53 ct., potrzeby towarzystwa — wyłącznie tylko z roku 1893 — wynosiły 5059 złr. Rok 1893 zamyka się zatem niedoborem 1009 złr. 47 ct. Atoli niedobór rzeczywisty był znacznie większy. Prócz potrzeb towarzystwa z 1893 r. (5059 złr.) trzeba było jeszcze spłacić zaległości z roku 1892 (2675 złr.), a więc łącznie 7734 złr. 43 ct. Na pokrycie tej należytości rozporządzaliśmy tylko sumą 4284 złr. 67 ct., przeto **niedobór wyniósł właściwie 3449 złr. 76 ct.** Ponieważ atoli nie wydaliśmy całej sumy 4284 złr. 67 ct, lecz tylko 4125 złr. 56 ct. (159 złr. 11 pozostało w kasie na rok 1894), zatem zaległości z lat 1892 i 1893 do spłacenia pozostałe wynosiły 3608 złr. 87 ct.

W dochodach roku 1894 ma najważniejsze znaczenie wyjątkowy dar 13.936 złr. Z sumy tej atoli użyć można było na wydatki jedynie gotówkę 1396 złr., nie można zaś używać 20 akcyj Banku ziemskiego (12.000 złr.). Dlatego też mówiąc o dochodach, którymi mogliśmy w 1894 r. rozporządzać, należy przedewszystkiem sumę tych 12.000 złr. potrącić. Dochody zatem roku 1894 przedstawiają — po potrąceniu 12.000 złr. — 6763 złr. 91 ct., gdy zaś potrzeby, wyłącznie tylko 1894 roku, wynosiły 4219 złr. 72 ct., przeto rok 1894 byłby się zamknął nadwyżką 2544 złr. 19 ct., gdyby nie długi z lat poprzednich 3608 złr. 87 ct. W roku 1894 należało przeto spłacić długi z lat dawniejszych 3608 złr. 87 ct. i potrzeby 1894 roku 4219 złr. 72 ct., razem 7828 złr. 59 ct. Na pokrycie tej sumy mieliśmy: pozostałą resztę kasową z 1893 roku 159 złr. 11 ct. i dochód z 1894 roku 6767 złr. 91 ct., razem 6923 złr. 2 ct. Wskutek tego zamiast nadwyżki **powstał niedobór wynoszący 905 złr. 57 ct.** Z sumy 6923 złr. 2 ct. wydaliśmy jedynie 5287 złr. 33 ct. (reszta 1635 złr. 69 ct. pozostała w kasie na rok 1895) i z tego to powodu zaległości do spłacenia pozostałe wynoszą 2541 złr. 26 ct. w. a.

Niedobór rzeczywisty roku 1892 wynosił 2624 złr. 80$^1/_2$ ct., roku 1893 — 3449 złr. 76 ct., roku 1894 — 905 złr. 57 ct.

Niechaj te kilka liczb i słów kilka będą odpowiedzią dla tych kierowników czytelń, którzy za złe Wydziałowi mają, że im nie nadsyła książek stósownie do ich żądań, żądań — uznajemy to bezwarunkowo — uzasadnionych rzeczywistym zapałem włościan do czytania, niechaj będą odpowiedzią, dlaczego Wydział nie może przesyłać im książek treścią poważniejszych, a więc i kosztowniejszych. Nie mogliśmy tego czynić z braku funduszów.

W zakończeniu sprawozdania za rok 1892 oświadczyliśmy, że jeżeli działalność nasza nie ma doznać przerwy, jeżeli podtrzy-

mywać mamy czytelnie już założone, a oprócz tego zakładać czytelnie nowe — to obowiązkiem jest społeczeństwa dostarczyć nam większych funduszów. Słowa te musimy i obecnie powtórzyć, z prośbą, by ludzie dobrej woli zechcieli poprzeć pracę podjętą na chwałę Bożą, pożytek ojczyzny i dobro ludu.

Kraków dnia 22 czerwca 1895 r.

Dr. Wilhelm Dadlez,
sekretarz.

Ks. Dr. Józef Pelczar,
przewodniczący.

CZŁONKOWIE WYDZIAŁU:

Ks. Dr. Julian Bukowski.
Wincenty Jabłoński.
Dr. Józef Kleczyński.
Dr. Juliusz Leo.
Dr. Antoni Malkiewicz podskarbi.
Julian Maciołowski.
Juliusz Miklaszewski.
Dr. Stanisław Larysz Niedzielski.
Dr. Józef Surzycki.
Edward Wojnarowicz zast. przew.
Jan Wojtyga.
Ignacy Żółtowski.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1893 roku.

I. Obrót kasowy.

A. Przychód.

1. Wkładki członków towarzystwa:		
za rok 1890	3 złr. — ct.	
„ 1891	26 „ 60 „	
„ 1892	57 „ 60 „	
„ **1893**	**929** „ **55** „	
„ 1894	19 „ 90 „	
„ 1895	2 „ — „	
	Razem . .	1038 złr. 65 ct.
2. Dary		410 „ 30 „
3. Subwencye		1805 „ — „
4. Odsetki fund. żelaznego przeznaczone na bieżące wydatki,	342 złr. 33 ct.	
Odsetki przeznaczone na pomnożenie tego funduszu, .	17 „ 05 „	
Odsetki fund. konkursowego na pomnożenie funduszu .	5 „ 20 „	364 „ 58 „
5. Zwrot za sprzedane książki		31 „ — „
6. Od komitetu pogrzebu śp. T. Lenartowicza		400 „ — „
Dochód uzyskany w roku 1893	razem . .	4049 złr. 53 ct.
7. Pozostałość kasowa z 1892 roku		235 „ 14 „
	Razem przychód . .	4284 złr. 67 ct.

B. Rozchód.

1.	Zapłacono za książki kupione:		
	w roku 1892	1197 złr. 86 ct.	
	„ 1893	115 „ — „	
	koszta przewozu książek .	49 „ 07 „	1361 złr. 93 ct.
2.	Oprawa książek (zaległość z 1892 r.) . . .		477 „ 25 „
3.	Prenumerata czasopism		1038 „ 98 „
4.	Wydatki na szkołę sług w Krakowie . . .		230 „ 50 „
5.	Koszta lustracyi czyteln		50 „ — „
6.	Koszta korespondencyi i przesyłania książek do czyteln (1423 eks. poczt.)		257 „ 06 „
7.	Różne druki		98 „ 80 „
8.	Pomoc kancelaryjna . . .	117 złr. 33 ct.	
9.	Potrzeby kancelaryjne, opał, światło, usługa i czynsz najmu biura	251 „ 38 „	
10.	Koszta zbierania wkładek .	16 „ 83 „	
11.	Różne drobne wydatki . .	46 „ 74 „	
	razem koszta administracyjne . . .		432 „ 28 „
12.	Przyjęcie włościan na pogrzeb śp. T. Lenartowicza przybyłych		156 „ 51 „
	Razem . .		4103 złr. 31 ct.
13.	Do funduszu żelaznego		17 „ 05 „
14.	Do funduszu konkursowego		5 „ 20 „
	Razem . . .		4125 złr. 56 ct.

Zestawienie:

Przychód	4284 złr. 67 ct.
Rozchód	4125 „ 56 „
Pozostałość kasowa na 1894 r. . .	159 złr. 11 ct.

II. Fundusz żelazny.

Stan w dniu 31 grudnia 1892	7899 złr. 23 ct.
Przychód w roku 1893	17 „ 05 „
Stan w dniu 31 grudnia 1893 . . .	7916 złr. 28 ct.

III. Fundusz konkursowy.

Stan w dniu 31 grudnia 1892	115 złr. 05 ct.
Przychód w 1893 roku	5 „ 20 „
Stan w dniu 31 grudnia 1893 . . .	120 złr. 25 ct.

IV. Zaległe spłaty

z roku 1892 i 1893 do spłacenia w r. 1894.

Za książki kupione w 1892 r	859 złr.	87 ½ ct.
„ „ „ „ 1893 „	2005 „	61 ½ „
Za oprawę książek z 1892 „	71 „	24 „
„ „ „ „ 1893 „	509 „	70 „
Za druk X-go sprawozdania z 1893 . . .	107 „	— „
„ prenumeratę czasopism z 1893	55 „	44 „
Razem . .	3608 złr.	87 ct.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ

za czas od 1 stycznia do 31 grudnia 1894 roku.

I. Obrót kasowy.

A. Przychód.

1. Wkładki członków towarzystwa:

za rok 1890	1 złr. — ct.		
„ 1891	22 „ — „		
„ 1892	70 „ — „		
„ 1893	370 „ — „		
„ **1894**	**1102** „ **39** „		
„ 1895	19 „ 50 „		
	Razem . .	1584 złr. 89 ct.	

2. Dar Galic. komitetu dla spraw Banku ziemskiego

w Poznaniu	13936 złr. – ct.	
Inne dary	399 „ 43 „	14335 „ 43 „
Do przeniesienia . .		15920 złr. 32 ct.

Z przeniesienia . .		15920 złr. 32 ct.
3. Subwencye		1810 „ — „
4. Odsetki fund. żelaznego przezn. na bieżące wydatki	339 złr. — ct.	
Odsetki na powięk. fund.	17 „ 78 „	
„ fund. konkur. na pomnożenie tegoż . . .	5 „ 44 „	
Dywidenda od podarowanych 20 akcyj Banku ziem.	480 „ — „	842 „ 22 „
5. Dar na fund. wydawniczy		33 „ 95 „
6. Zwrot za sprzed. książki		109 „ 84 „
7. Różne inne dochody		47 „ 58 „
Dochód uzyskany w 1894 r.		18763 „ 91 „
8. Pozostałość kasowa z 1893 roku		159 „ 11 „
Razem przychód . .		18923 złr. 02 ct.

B. Rozchód.

1. Zapłacono za książki kupione:		
w roku 1892	859 złr. 87½ ct.	
„ 1893	1515 „ 98½ „	
„ 1894	298 „ 93 „	
Koszta przewozu książek	55 „ 02 „	2729 złr. 81 ct.
2. Oprawa książek: zaległość z 1892 i 1893 roku . .	580 „ 94 „	
część należytości z 1894 r.	156 „ 25 „	737 „ 19 „
3. Prenumerata czasopism: zaległość z 1893 roku .	55 „ 44 „	
część należytości z 1894	259 „ 25 „	314 „ 69 „
4. Koszta urządzania odczytów w Krakowie		75 „ 67 „
5. Wydatki na szkołę dla sług w Krakowie		346 „ 75 „
6. Koszta lustracyi czyteln		50 „ — „
7. Koszta korespondencyi i przesyłanie książek do czyteln (4008 eksped. pocztow.) . . .		200 „ 23 „
8. Druk X-go sprawozdania (zaległe 1893 r.) . . .	107 „ — „	
Różne druki w 1894 r.	80 „ — „	187 „ — „
9. Pomoc kancelaryjna . .	122 „ — „	
10. Potrzeby kanc. opał, światło usługa i czynsz najmu biura	295 „ 01 „	
11. Koszta zbierania wkładek	17 „ 33 „	
Do przeniesienia . .	434 złr. 34 ct.	4641 złr. 34 ct.

Z przeniesienia . .	434 złr. 34 ct.	4641 złr. 34 ct.
12. Koszta Walnego Zgrom.	17 „ — „	
13. Stemple (11·57) i różne drobne wydatki (35·71)	47 „ 28 „	
Razem koszta administracyjne . . .		498 złr. 62 ct.
14. Sporządzenie map na wystawę krajową, miejsce na wystawie, koszta urządzenia, przesyłki i t. p.		90 „ 20 „
Razem . . .		5230 złr. 16 ct.
15. Do funduszu żelaznego		17 „ 78 „
16. „ „ konkursowego		5 „ 44 „
17. „ „ wydawnictwa książek		33 „ 95 „
Razem rozchód . .		5287 złr. 33 ct.

Zestawienie.

Przychód	18923 złr. 02 ct.
Rozchód	5287 złr. 33 ct.

Pozostałość kasowa na 1895 r. 13635 złr. 69 ct. składa się

a) z 20 akcyj Banku ziem. w Poznaniu à 600 fl. =	12000 złr. — ct.
b) z książeczki wkład. kasy Oszczędn. m. Krakowa Nr. 151715	1000 „ — „
c) z 20 kuponów akcyj Banku ziemskiego à 24 fl.	480 „ — „
d) z gotówki	155 „ 69 „
	13635 złr. 69 ct.

II. Fundusz żelazny.

Stan z dnia 1 stycznia 1894	7916 złr. 28 ct.
Przychód w 1894 r.	17 „ 78 „
Stan z dnia 31 grudnia 1894 . . .	7934 złr. 06 ct.

III. Fundusz konkursowy.

Stan w dniu 1 Stycznia 1894	120 złr. 25 ct.
Przychód w roku 1894	5 „ 44 „
Stan w dniu 31 Grudnia 1894	125 złr. 69 ct.

IV. Fundusz wydawnictwa książek.

Stan w dniu 31 Grudnia 1894	33 złr. 95 ct.

V. Zaległe spłaty

z lat 1893 i 1894 do spłacenia w 1895 roku.

za książki kupione w 1893 r.	489	złr.	63 ct.
„ „ „ 1894 „	1869	„	71 „
za oprawę książek w 1894 roku	130	„	— „
za prenumeratę czasopism w 1894 roku . . .	51	„	92 „
Razem . . .	2541	złr.	26 ct.

Dr. Antoni Malkiewicz
podskarbi.

Komisya kontrolująca potwierdza zgodność tego zamknięcia z księgami Towarzystwa.

Michał Gołąb. *Henryk Müldner.*
Karol Rząca.

WYKAZ SZCZEGÓŁOWY
bezpłatnych czyteln ludowych
za czas
od dnia 1 stycznia 1893 do 31 maja 1895 r.

(Wykaz dawniej założonych czyteln w sprawozdaniu za rok 1892).

A. Założono nowe czytelnie:

Rok 1893.

Lp. 1. Nr. czytelni 513. **Nisko**, pow. *Nisko*, kier. Stefan Pomiankowski, dzieł 230 wart. 80 zł.

„ 2. „ „ 514. **Kobyle**, pow. *Bochnia*, kier. Stanisław Gondek, dzieł 101 wart. 25 zł.

„ 3. „ „ 515. **Tyrawa wołoska**, pow. *Sanok*, kier. Stanisław Niedzielski, dzieł 151 wart. 50 zł.

„ 4. „ „ 516. **Dąbrówka wisłocka**, pow. *Mielec*, kier. Henryk Płaszewski, dzieł 110 wart. 34 zł.

„ 5. „ „ 517. **Siemiechów**, pow. *Tarnów*, przy Kółku roln., kier. ks. Wojciech Młyniec, prob., dzieł 115 wart. 35 zł.

„ 6. „ „ 518. **Turka**, pow. *Turka*, kier. Albin Sielecki, dzieł 200 wart. 65 zł.

„ 7. „ „ 519. **Wola bliższa**, pow. *Łańcut*, kier. Michał Grudziński, dzieł 85 wart. 25 zł.

„ 8. „ „ 520. **Bibice**, pow. *Kraków*, kier. Józef Rogoziński, dzieł 100 wart. 28 zł.

„ 9. „ „ 521. **Bolechowice**, pow. *Kraków*, przy Kółku roln., kier. ks. Michał Królikowski, dzieł 102 wart. 30 zł.

„ 10. „ „ 522. **Tenczynek**, pow. *Chrzanów*, kier. Stanisław Gustawski, dzieł 153 wart. 46 zł.

„ 11. „ „ 523. **Krysowice**, pow. *Mościska*, kier. Zygmunt Solkowski, dzieł 137 wart. 40 zł.

„ 12. „ „ 524. **Dembno**, pow. *Brzesko*, przy Kółku roln., kier. ks. Jan Bobczyński, dzieł 128 wart. 35 zł.

„ 13. „ „ 525. **Bar**, pow. *Gródek*, przy Kółku roln. kier. Prospera Kucharska, dzieł 106 wart. 28 zł.

„ 14. „ „ 526. **Sobów**, pow. *Tarnobrzeg*, przy Kółku roln, kier. Michał Wargala, dzieł 128 wart. 35 zł.

„ 15. „ „ 527. **Dembna**, pow. *Sanok*, kier. Bronisława Konopka, dzieł 69 wart. 26 zł.

Lp. 16. Nr. czytelni 528. **Chełm**, pow. *Myslenice*, kier. Wojciech Hajdak, dzieł 60 wart. 17 złr.
„ 17. „ „ 529. **Wiewiórka**, pow. *Pilzno*, kier. Stanisław Wilkowicz, dzieł 81 wart. 21 złr. 94 ct.
„ 18 „ 530. **Hubenice**, pow. *Dąbrowa*, kier. Emilia Moszyńska, dzieł 132 wart. 42 złr. 89 ct.
„ 19. „ „ 531. **Górki**, pow. *Brzozów*, kier. Walenty Januszkiewicz, dzieł 125 wart. 40 złr. 8 ct.
„ 20. „ „ 532. **Zmiennica**, pow. *Brzozów*, kier. Matylda Kammersberg, dzieł 121 wart. 40 złr. 61 ct.
„ 21. „ „ 533. **Barycz**, pow. *Brzozów*, przy Kółku roln., kier Jakób Trella, dzieł 132 wart. 40 złr.
„ 22. „ „ 534. **Kalwarya Pacławska**, pow. *Dobromil*, przy Kółku roln., kier. ks. Ambroży Trybalski, dzieł 130 wart. 40 złr.
„ 23. „ „ 535. **Nowe miasto**, pow. *Dobromil*, przy Kółku roln., kier. Hieronim Święch, dzieł 170 wart. 55 złr.
„ 24. „ „ 536. **Kosienice**, pow. *Przemyśl*, przy Kółku roln., kier. ks. Szymon Bałaban, dzieł 133 wart. 40 złr. 34 ct.
„ 25. „ „ 537. **Wojnicz**, pow. *Brzesko*, kier. Ludwik Bitter, dzieł 179 wart. 58 złr.
„ 26. „ „ 538. **Krużlowa**, pow. *Grybów*, kier. ks. Wincenty Grodzicki, dzieł 120 wart. 32 złr.
„ 27. „ „ 539. **Cieniawa**, pow. *Grybów*. kier. Wanda Lelek, dzieł 82 wart. 24 złr.
„ 28. „ „ 540. **Zmigród nowy**, pow. *Jasło*, przy Kółku roln., kier. ks. Walenty Wojtalik, dzieł 110 wart. 40 złr.
„ 29. „ „ 541. **Święcany**, pow. *Jasło*, kier. ks. Karol Krementowski, dzieł 120 war.. 38 złr.
„ 30. „ „ 542. **Zabierzów**, pow. *Rzeszów*, kier. ks. Maksymilian Hajduk, dzieł 103 wart. 30 złr.
„ 31. „ „ 543. **Rzozów**, pow. *Wieliczka*, przy Kółku roln., kier. Jan Kurleto, dzieł 94 wart. 25 złr.
„ 32. „ „ 544. **Modlniczka**, pow. *Kraków*, przy Kółku roln. kier. ks. Antoni Konopiński, dzieł 88 wart. 24 złr.
„ 33. „ „ 545. **Kłyżów**, pow. *Nisko*, kier. Stanisław Buczyński, dzieł 91 wart. 23 złr.
„ 34. „ „ 546. **Mrowla**, pow. *Rzeszów*, przy Kółku roln., kier. Ignacy Kowalski, dzieł 107 wart. 30 złr.
„ 35. „ „ 547. **Kraków**, Stowarzyszenie pomocników stolarskich i bednarskich, kier. Stanisław Pietrusiewicz, dzieł 118 wart. 50 złr.
„ 36. „ „ 548. **Hałuszczyńce**, pow. *Skałat*, przy Kółku roln., kier. ks. Aleksander Panek, dzieł 130 wart. 35 złr.
„ 37. „ „ 549. **Gnojnik**, pow. *Brzesko*, przy Kółku roln., kier. Władysław Gąsiecki, dzieł 120 wart. 30 złr.
„ 38. „ „ 550. **Dąbie**, pow. *Kraków*, kier. Stanisław Szarek, dzieł 101 wart. 30 złr.
„ 39. „ „ 551. **Porąbka Uszewska**, pow. *Brzesko*, przy Kółku roln., kier. Józef Gucwa, dzieł 112 wart. 30 złr.
„ 40. „ „ 552. **Gosprzydowa**, pow. *Brzesko*, kier. Szymon Chalcarz, dzieł 108 wart. 28 złr.
„ 41. „ „ 553. **Bobrek**, pow. *Chrzanów*, przy Kółku roln., kier. ks. Andrzej Woźny, dzieł 205 wart. 50 złr.
„ 42. „ „ 554. **Babice**, pow. *Chrzanów*, przy Kółku roln., kier. ks. Piotr Papuziński, dzieł 124 wart. 33 złr.
„ 43. „ „ 555. **Wilczyska**, pow. *Grybów*, kier. ks. Artur Jarmulski, dzieł 164 wart. 50 złr.
„ 44. „ „ 556. **Pisarzowa**, pow. *Limanowa*, przy Kółku roln., kier. ks. Franciszek Górski, dzieł 109 wart. 25 złr.

Lp. 45. Nr. czytelni 557. **Rakszawa**, pow. *Łańcut,* kier. Jan Mełłech, dzieł 127 wart. 30 złr.

„ 46. „ „ 558. **Łąka**, pow. *Rzeszów,* przy Kółku roln., kier. Jan Tatkowski, dzieł 100 wart. 26 złr.

„ 47. „ „ 559. **Kraczkowa**, pow. *Łańcut,* przy Kółku roln., kier. Wincenty Jasiewicz, dzieł 92 wart. 20 złr.

„ 48. „ „ 560. **Zagórz**, pow. *Sanok,* kier. Jan Obrębski, dzieł 108 wart. 25 złr.

„ 49. „ „ 561. **Strachocina**, pow. *Sanok,* kier. Wincenty Radwański, dzieł 97 wart. 20 złr.

„ 50. „ „ 562. **Ołpiny**, pow. *Jasło,* kier. Adam Pikusa, dzieł 142 wart. 50 złr.

„ 51. „ „ 563. **Krzywe**, pow *Brzozów,* kier. Franciszek Łuszczka. dzieł 89 wart. 24 złr.

„ 52. „ „ 564. **Słobódka górna**, pow. *Buczacz,* przy Kółku roln., kier. ks. Józef Czarkowski, dzieł 90 wart. 24 złr.

„ 53. „ „ 565. **Podmichale**, pow. *Kałusz,* kier. ks. Władysław Wańkowicz, dzieł 119 wart. 30 złr.

„ 54. „ „ 566. **Męcina**, pow. *Limanowa,* przy Kółku roln, ks. Franciszek Klimkiewicz, dzieł 118 wart. 30 złr.

„ 55. „ „ 567. **Dobropole**, pow. *Buczacz,* przy Kółku roln., kier. ks. Piotr Niedzwiedzki, dzieł 100 wart. 26 złr.

„ 56. „ „ 568. **Skrzydlna**, pow. *Limanowa,* kier. Maciej Chysz, dzieł 91 wart. 24 złr.

„ 57. „ „ 569. **Gręboszów**, pow. *Dąbrowa,* przy Kółku roln., kier. Stanisław Kaniowski, dzieł 104 wart. 27 złr.

„ 58. „ „ 570. **Kamienica**, pow. *Limanowa,* przy Kółku roln., kier. ks. Franciszek Górski, dzieł 97 wart. 24 złr.

Rok 1894.

„ 59. „ „ 571. **Podole**, pow. *Nowy-Sącz,* przy Kółku roln., kier. ks. Antoni Wilczkiewicz, dzieł 97 wart. 25 złr.

„ 60. „ „ 572. **Dolna wieś**, pow. *Myślenice,* kier. Stanisława Keller, dzieł 92 wart. 20 złr.

„ 61. „ „ 573. **Barwałd górny**, pow. *Wodowice,* kier. Franciszek Studnicki, dzieł 90 wart. 24 złr.

„ 62. „ „ 574. **Roczyny**, pow. *Wadowice,* kier. Feliks Mroziński, dzieł 90 wart. 24 złr.

„ 63. „ „ 575. **Stróże wyżne**, pow. *Grybów,* przy Kółku roln., kier. ks. Artur Jarmulski, dzieł 92 wart. 24 złr.

„ 64. „ „ 576. **Potok**, pow. *Krosno,* kier. Ludwik Jedliński, dzieł 92 wart. 24 złr.

„ 65. „ „ 577. **Nadworna**, pow. *Nadworna,* kier. ks. Jędrzej Iwańczyszak, dzieł 140 wart. 50 złr.

„ 66. „ „ 578. **Machów**, pow. *Tarnobrzeg,* przy Kółku roln., kier. Wojciech Wiączek, dzieł 84 wart. 23 złr.

„ 67. „ „ 579. **Cholerzyn**, pow. *Kraków,* przy Kółku roln., kier. ks. Ferdynand Widlarz, dzieł 127 wart. 33 złr.

„ 68. „ „ 580. **Morawica**, pow. *Kraków,* kier. ks. Ferdynand Widlarz, dzieł 140 wart. 35 złr.

„ 69. „ „ 581. **Giebułtów**, pow. *Kraków,* kier. Paweł Kańka, dzieł 133 wart. 32 złr.

„ 70. „ „ 582. **Czulice**, pow. *Kraków,* kier. Józef Wojnarowski, dzieł 135 wart. 32 złr.

„ 71. „ „ 583. **Chorzów**, pow. *Jarosław,* kier. Kazimierz Wojdyłło, dzieł 130 wart. 33 złr.

„ 72. „ „ 584. **Majdan Sieniawski**, pow. *Jarosław,* kier. ks. Jędrzej Rymar, dzieł 147 wart. 38 złr.

Lp. 73. Nr. czytelni 585. **Kosów**, pow. *Czortków*, kier. ks. Leonard Maczarowski, dzieł 200 wart. 58 złr.
„ 74. „ „ 586. **Pławo**, pow. *Nisko*, kier. Feliks Bulaga, dzieł 131 wart. 32 złr.
„ 75. „ „ 587. **Husaków**, pow. *Mościska*. kier. ks. Tytus Mermon, dzieł 136 wart. 34 złr.
„ 76. „ „ 588. **Jeleśnia**, pow. *Żywiec*, kier. ks. Franciszek Kluka, dzieł 130 wart. 34 złr.
„ 77. „ „ 589. **Pcim**, pow. *Myśleniee*, kier. Klemens Skimina, dzieł 128 wart. 32 złr.
„ 78. „ „ 590. **Libiąż wielki**, pow. *Chrzanów*, kier. Jan Ceremuga, dzieł 130 wart. 34 złr.
„ 79. „ „ 591. **Kołowa Wola**, pow. *Tarnobrzeg*, kier. Ludwik Wnękowski, dzieł 126 wart. 30 złr.
„ 80. „ „ 592. **Wólka Turebska**, pow. *Tarnobrzeg*, kier. Józefa Winnicka, dzieł 128 wart. 29 złr.
„ 81. „ „ 593. **Jagieła**, pow. *Łańcut*, kier. Marcin Kędziora, dzieł 117 wart. 28 złr.
„ 82. „ „ 594. **Podklasztorze**, pow. *Łańcut*, kier. Antoni Babiasz, dzieł 113 wart. 28 złr.
„ 83. „ „ 595. **Brzóza królewska**, pow. *Łańcut*, kier. Michał Domosławski, dzieł 129 wart. 30 złr.
„ 84. „ „ 596. **Biertowice**, pow. *Myślenice*, kier. Zygmunt Mayer, dzieł 130 wart. 32 złr.
„ 85. „ „ 597. **Falejowka**, pow. *Sanok*, przy Kółku roln., kier. Józef Wojcik, dzipł 116 wart. 28 złr.
„ 86. „ „ 598. **Bogumiłowice**, pow. *Brzesko*, kier. Walenty Latocha, dzieł 114 wart. 26 złr.
„ 87. „ „ 599. **Ludźmierz**, pow. *Nowy-Targ*, przy Kółku roln., kier. Stanisław Jankowski, dzieł 122 wart. 29 złr.
„ 88. „ „ 600. **Folwarki**, pow. *Buczacz*, przy Kółku roln. kier. Wincenty Żyromski, dzieł 126 wart. 30 złr.
„ 89. „ „ 601. **Milczyce**, pow. *Rudki*, kier. Michał Krechowicz, dzieł 122 wart. 38 złr.
„ 90. „ „ 602. **Świlcza**, pow. *Rzeszów*, kier. Franciszek Synowiec, dzieł 130 wart. 40 złr.
„ 91. „ „ 603. **Łęki**, pow. *Krosno*, przy Kółku roln., kier. Bartłomiej Wojnarowski, dzieł 113 wart. 32 złr.
„ 92. „ „ 604. **Kęty**, pow. *Biała*, kier. ks. Józef Nieć, dzieł 166 wart. 57 złr.
„ 93. „ „ 605 **Cisiec**, pow *Żywiec*, kier. Józef Milewski, dzieł 157 wart. 50 złr.
„ 94. „ „ 606. **Olcza**, pow. *Nowy-Targ*, kier. Władysław Roszek, dzieł 138 wart. 44 złr.
„ 95. „ „ 607. **Jawornik**, pow. *Myślenice*, kier. Józef Tyrała, dzieł 122 wart. 32 złr.
„ 96. „ „ 608. **Radocza**, pow. *Wadowice*, kier. ks. Józef Karaś, dzieł 127 wart. 33 złr.
„ 97. „ „ 609. **Błaszkowa**, pow. *Pilzno*, kier. Teodor Gawlik, dzieł 136 wart. 35 złr.
„ 98. „ „ 610. **Konty**, pow. *Jasło*, kier. Jakób Sałustowicz, dzieł 115 wart. 30 złr.
„ 99. „ „ 611. **Wola żyrakowska**, pow. *Ropczyce*, kier. Feliks Żabicki, dzieł 113 wart. 34 złr.
„ 100. „ „ 612. **Wierzbiatyn**, pow. *Buczacz*, kier. ks. Michał Pawłowski, dzieł 113 wart. 34 złr.
„ 101. „ „ 613. **Weleśniów**, pow. *Buczacz*, (dotąd nie otwarta).
„ 102. „ „ 614. **Zalesie**, pow. *Buczacz*, kier. ks. Michał Pawłowski, dzieł 118 wart. 36 złr.

Rok 1895 (do 31 maja).

Lp. 103. Nr. czytelni 615. **Pałuszyee,** pow. *Dąbrowa,* kier. Jan Świętek, dzieł 103 wart 26 złr.
„ 104. „ „ 616. **Siołkowa,** pow. *Grybów,* kier. Bronisława Janowska, dzieł 109 wart. 28 złr.
„ 105. „ „ 617. **Mogiła,** pow. *Kraków,* (IIga czytelnia) kier. ks. Celestyn Grzesiak, dzieł $\frac{199}{206}$ wart. 75 złr.
„ 106. „ „ 618. **Kozmice,** pow. *Wieliczka,* kier. Józefa Ulrichówna, dzieł 109 wart. 30 złr.
„ 107. „ „ 619. **Hyżne** pow. *Rzeszów,* kier. Andrzej Lach, dzieł 108 wart 35 złr.
„ 108. „ „ 620. **Niewodna,** pow. *Jasło,* kier. ks. Edward Glatzel, 113 wart. 37 złr.
„ 109. „ „ 621. **Wiśniowa nad Wisłokiem,** pow. *Jasło,* kier. ks. Edward Glatzel, dzieł 116 wart. 40 złr.
„ 110. „ „ 622. **Czeluśnica,** pow. *Jasło,* kier. Adam Andres, dzieł 111 wart. 50 złr.
„ 111. „ „ 623. **Łubienko,** pow. *Jasło,* kier. ks. Jan Szura, dzieł 106 wart. 45 złr.
„ 112. „ „ 624. **Pustków,** pow. *Ropczyce,* kier. Antoni Warchałowski, dzieł 137, wart. 60 złr.
„ 113. „ „ 625. **Czułów,** pow. *Kraków,* kier. Andrzej Bisztyga, dzieł 146 wart. 65 złr.
„ 114. „ „ 626. **Przeciszów,** pow. *Wadowice,* kier. Jan Mendyk, dzieł 135 wart. 50 złr.
„ 115. „ „ 627. **Wola Żelechowsku,** pow. *Dąbrowa,* kier. Józef Tarka, dzieł 108 wart 46 złr.
„ 116. „ „ 628. **Stare-bystre,** pow. *Nowy-Targ,* kier. Stanisław Serwoński, dzieł 113 wart. 46 złr.
„ 117. „ „ 629. **Baworów,** pow. *Tarnopol,* przy Kółku roln., kier. ks. Jan Szuber, dzieł 112 wart. 49 złr.
„ 118. „ „ 630. **Rudnik,** pow. *Myslenice,* kier. Teodor St. Gorączko, dzieł 140 wart. 60 złr.
„ 119. „ „ 631. **Grochowce,** pow. *Przemyśl,* kier. Franciszek Pacuła, dzieł 139 wart. 60 złr.
„ 120. „ „ 632. **Łętowice,** pow. *Brzesko,* kier. Jan Bartosiński, dzieł 147 wart. 62 złr.
„ 121. „ „ 633. **Pasieczna,** pow. *Nadworna,* kier. Franciszek Gedliczka, dzieł 164 wart. 85 złr.
„ 122. „ „ 634. **Kamesznica,** pow. *Żywiec,* kier. Jan Ryczkiewicz, dzieł 146 wart. 70 złr.

B. Uzupełniono biblioteczki dawniej założonych czytelń nowemi książkami.

Rok 1893.

L. porz.	Nr. czyt.	Miejscowość	Powiat	Dzieł	Wartość złr.
1	11	Kobylany	Kraków	86	20·—
2	22	Rząska szlachecka	Kraków	44	17·—
3	24	Ropczyce	Ropczyce	46	18·—
4	26	Kraków — Internat dla kand. sem. męsk.		84	28·—

L. porz.	Nr. czyt.	Miejscowość	Powiat	Dział	Wartość złr.
5	30	Górnawieś	Myślenice	29	15·—
6	41	Nowawieś szlachecka	Kraków	41	18·—
7	64	Szaflary	Nowy Targ	57	21·—
8	79	Brzeziny	Ropczyce	56	22·—
9	90	Kamień	Nisko	73	26·—
10	91	Wola Wadowska	Mielec	28	11·—
11	96	Czyżyny	Kraków	39	13·—
12	98	Zwierzyniec	Kraków	105	36·—
13	104	Gać	Łańcut	64	22·—
14	112	Chechły	Ropczyce	73	24·—
15	120	Dylegówka	Rzeszów	77	24·—
16	122	Grębów	Tarnobrzeg	76	30·—
17	123	Samocice	Dąbrowa	38	15·—
18	124	Mokrzyszów	Tarnobrzeg	37	16·—
19	125	Jastrzębia	Grybów	77	25·—
20	129	Nowe Bystre	Nowy Targ	76	26·—
21	132	Tuszów narodowy	Mielec	51	20·—
22	145	Lubocza	Kraków	43	17·—
23	146	Józefów	Mielec	40	15·—
24	148	Wola Rusiecka	Kraków	53	20·—
25	149	Rudnik	Nisko	91	26·—
26	154	Zaleszany	Tarnobrzeg	40	17·—
27	157	Sonina	Łańcut	79	31·—
28	162	Jaślany	Mielec	38	16·—
29	164	Gorzyce	Tarnobrzeg	42	17·—
30	166	Ulanów	Nisko	120	38·—
31	167	Złotniki	Mielec	35	14·—
32	170	Pstrągowa	Ropczyce	55	20·—
33	171	Kozy	Biała	45	21·—
34	177	Ostrów	Ropczyce	49	17·—
35	181	Chmielów	Tarnobrzeg	37	17·—
36	185	Staremiasto	Łańcut	73	27·—
37	189	Olesno	Dąbrowa	37	11·—
38	193	Nockowa	Ropczyce	50	17·—
39	195	Rzepiennik suchy	Gorlice	63	22·—
40	196	Rzepiennik marcisz.	Gorlice	70	26·—
41	198	Waksmund	Nowy Targ	62	22·—
42	200	Kuryłówka	Łańcut	55	20·—
43	201	Gniewczyna	Łańcut	71	25·—
44	202	Siennów	Łańcut	74	22·—
45	214	Piskorowice	Jarosław	68	24·—
46	219	Maruszyna	Nowy Targ	52	19·—
47	221	Kościelisko	Nowy Targ	71	24·—
48	222	Wysoka	Łańcut	82	28·—
49	224	Nienadowa	Przemyśl	72	25·—
50	234	Grochów	Mielec	48	17·—
51	237	Mała	Ropczyce	55	18·—
52	240	Dąbrowica	Tarnobrzeg	53	22·—
53	241	Antoniów	Tarnobrzeg	47	20·—
54	242	Pysznica	Nisko	62	23·—
55	243	Skrzyszów	Ropczyce	56	19·—
56	245	Maszkowice	Nowy Sącz	49	20·—
57	246	Ostrusza	Grybów	66	23·—
58	247	Rdziostów	Nowy Sącz	110	29·—
59	248	Falkowa	Nowy Sącz	49	20·—

L. porz.	Nr. czyt.	Miejscowość	Powiat	Dzieł	Wartość złr.
60	249	Siedliszowice	Dąbrowa	32	13·—
61	263	Ropa	Gorlice	53	21·—
62	266	Przybyły	Mielec	36	12·—
63	267	Sufczyn	Brzesko	31	15·—
64	281	Jazowsko	Nowy Sącz	29	13·—
65	288	Dubiecko	Brzozów	53	20·—
66	290	Świniarsko	Nowy Sącz	28	13·—
67	312	Stronie	Limanowa	35	14·—
68	325	Dąbrówka polska	Nowy Sącz	32	13·—
69	344	Zagórzyn	Nowy Sącz	43	13·—
70	354	Pleszów	Kraków	41	15·—
71	357	Gumniska Fox	Ropczyce	82	31·—
72	366	Mikluszowice	Bochnia	21	8·—
73	370	Glinik	Ropczyce	32	14·—
74	374	Żbikowice	Nowy Sącz	24	12·—
75	379	Morawsko	Jarosław	44	15·—
76	393	Ostrowy Tuszowskie	Kolbuszowa	49	19·—
77	395	Stobierna	Ropczyce	38	13·—
78	404	Krzywaczka	Myślenice	35	13·—
79	406	Kaszów	Kraków	37	18·—
80	409	Paszczyna	Ropczyce	35	13·—
81	433	Smolarzyn	Łańcut	66	27·—
82	434	Kolbuszowa d.	Kolbuszowa	43	18·—
83	443	Wojnarowa	Grybów	64	25·—
84	447	Chabówka	Nowy Targ	64	22·—
85	448	Dołęga	Brzesko	27	9·—
86	474	Chomranice	Nowy Sącz	54	22·—
87	524	Dembno	Brzesko	59	21·—

Rok 1894.

88	84	Grajów	Wieliczka	110	33·—
89	101	Łozowa	Tarnopol	72	22·—
90	107	Lubień	Myślenice	24	7·—
91	204	Raciborsko	Wieliczka	67	18·—
92	299	Cięcina	Żywiec	43	12·—
93	305	Andrychów	Wadowice	31/49	40·—
94	337	Rudna w.	Rzeszów	21/36	25·90
95	378	Brzezie	Bochnia	89	25·—
96	506	Brzozowa	Tarnów	54	15·—
97	513	Nisko	Nisko	34/31	25·—
98	530	Hubenice	Dąbrowa	28	10·—

Rok 1895 (do 31 maja).

99	3	Wola Justowska	Kraków	38	22·—
100	8	Świątniki g.	Wieliczka	128	60·—
101	9	Rybna	Kraków	47	45·—
102	11	Kobylauy	Kraków	71	28·—
103	19	Liszki	Kraków	37	16·—
104	22	Rząska szlachecka	Kraków	43	20·—
105	27	Raciborowice	Kraków	37	18·—
106	29	Zabierzów	Kraków	76	41·—
107	36	Kraków (dom karny)	miasto Kraków	147	60·—
108	38	Rajcza	Żywiec	130	65·—

L. porz.	Nr. czyt.	Miejscowość	Powiat	Dział	Wartość złr.
109	59	Tłuczań górna	Wadowice	78	35·—
110	61	Buków	Wieliczka	70	32·—
111	62	Grojec	Chrzanów	69	28·—
112	77	Mikuszowice	Biała	47	22·—
113	78	Paleśnica	Brzesko	83	40·—
114	97	Wyciąże	Kraków	68	30·—
115	101	Łozowa	Tarnopol	59	25·—
116	121	Frydrychowice	Wadowice	51	13·—
117	140	Rudawa	Chrzanów	63	30·—
118	186	Ryczów	Wadowice	49	14·—
119	187	Kokotów	Wieliczka	79	29·—
120	188	Starawieś	Biała	45	22·—
121	192	Chocznia	Wadowice	37	16·—
122	145	Lubocza	Kraków	53	17·—
123	196	Rzepiennik marcisz.	Gorlice	46	12·—
124	204	Raciborsko	Wieliczka	32	07·50
125	206	Tyniec	Wieliczka	69	32·—
126	213	Krzeszów	Żywiec	23	10·—
127	223	Nowosielec	Łańcut	62	28·—
128	241	Antoniów	Tarnobrzeg	36	15 —
129	250	Podhajce	Podhajce	95	48·—
130	291	Równe	Krosno	70	31·—
131	299	Cięcina	Żywiec	38	16·—
132	307	Swoszowice	Wieliczka	61	28·—
133	314	Drohobyczka	Przemyśl	64	28·—
134	319	Zawadka	Wadowice	43	18·—
135	321	Wrocanka	Krosno	68	30·—
136	322	Osiek	Jasło	68	30·—
137	339	Przewóz	Wieliczka	58	26·—
138	348	Milówka	Żywiec	109	50·—
139	360	Turaszówka	Krosno	66	30·—
140	364	Borzęcin	Brzesko	67	30·—
141	369	Woźniki	Wadowice	65	30·—
142	372	Brzezowa	Wieliczka	39	15·—
143	375	Jeziorzany	Kraków	51	24 —
144	377	Pnikut	Mościska	63	30·—
145	391	Modlnica	Kraków	66	30·—
146	396	Rączna	Kraków	58	26·—
147	405	Przytkowice	Wadowice	58	23·—
148	406	Kaszów	Kraków	44	22·—
149	410	Żurawiczki	Jarosław	99	40·—
150	414	Wysoka	Jasło	60	28·—
151	426	Trzcinica	Jasło	39	13·—
152	427	Cieklin	Jasło	45	23·—
153	439	Dojazdów	Kraków	80	32·—
154	446	Zelków	Kraków	44	18·—
155	453	Zborowice	Grybów	73	32·—
156	459	Odrzykoń	Krosno	45	20·—
157	460	Mników	Kraków	33	15·—
158	461	Tonie	Kraków	37	16·—
159	466	Słotwina	Żywiec	150	70·—
160	473	Siedlce	Nowy Sącz	35	12·—
161	481	Zawada	Ropczyce	46	22·—
162	483	Płoki	Chrzanów	23	10·—
163	495	Głowaczowa	Pilzno	51	24·—

L. porz.	Nr. czyt.	Miejscowość	Powiat	Dzieł	Wartość złr.
164	500	Barwałd dolny	Wadowice	50	20·—
165	505	Szczepanów	Brzesko	55	21·—
166	508	Psary	Chrzanów	66	25·—
167	510	Zarównie	Mielec	77	32·—
168	511	Lubla	Jasło	64	15·—
169	520	Bibice	Kraków	37	16·—
170	524	Dębno	Brzesko	38	12·—
171	529	Wiewiorka	Pilzno	74	34·—
172	530	Hubenice	Dąbrowa	58	25·—
173	534	Kalwarya pacł.	Dobromil	45	20·—
174	543	Rzozów	Wieliczka	50	24·—
175	544	Modlniczka	Kraków	61	25·—
176	546	Mrowla	Rzeszów	68	32·—
177	554	Babice	Chrzanów	48	23·—
178	570	Kamienica	Limanowa	61	28·—
179	571	Podole	Nowy Sącz	61	19·—
180	574	Roczyny	Wadowice	57	25·—
181	576	Potok	Krosno	77	36·—
182	578	Machów	Tarnobrzeg	70	33·—
183	580	Morawica	Kraków	33	15·—
184	581	Giebułtów	Kraków	34	15·—
185	582	Czulice	Kraków	45	20·—
186	587	Husaków	Mościska	46	22·—
187	590	Libiąż wielki	Chrzanów	31	15·—
188	593	Jagieła	Łańcut	37	16·—
189	600	Folwarki	Buczacz	31	15·—
190	608	Radocza	Wadowice	40	18·—

C. Ofiarowano w darze.

Rok 1893.

Lp. 1. Do Michałkowic na Śląsku austr. dzieł 124 wartości 50 złr.
„ 2. Czytelni w Klimkówce dzieł 9 wart. 4 złr.
„ 3. Szkole dla sług w Krakowie na nagrody dzieł 80 wart. 87 złr.

Rok 1894.

„ 4.	Czytelni im. Kościuszki w Leżajsku	dzieł	59	wart.	23	złr.	04	ct
„ 5.	„ w Międzyrzeczu na Śląsku	„	155	„	46	„	54	„
„ 6.	„ w Morawskiej Ostrawie	„	117	„	20	„	—	„
„ 7.	„ Kółka Polaków w Zarze	„	50	„	25	„	30	„
„ 8.	Szkole dla sług w Krakowie na nagrody	„	70	„	50	„	—	„

Rok 1895 (do 31 maja).

„ 9.	Czytelni mieszczańskiej w Tarnobrzegu	dzieł	128	wart.	62	złr.	15	ct.
„ 10.	„ w Dębowsku na Śląsku austr.	„	93	„	38	„	54	„
„ 11.	„ w Karwinej na Śląsku austr.	„	118	„	43	„	31	„
„ 12.	„ w Kończycach małych na Śląsku austr.	„	38	„	13	„	50	„
„ 13.	Dla Kółka rolniczego w Dzięgielowie na Śląsku austr.	„	65	„	15	„	—	„
„ 14.	Do czytelni aresztantów przy Sądzie powiatowym w Kalwaryi	„	62	„	30	„	—	„

D. Rozesłano.

W r. 1893	broszur	różnej	treści	do	czytelń	w	darze	350	wart.	50	złr.
„ 1894	„	„	„	„	„	„	„	400	„	60	„
„ 1895 (do 31 maja).	„	„	„	„	„	„	„	250	„	35	„

Zestawienie.

Do 31 grudnia 1892 wysłano do czytelń dzieł	75.816	wartości	20.650	złr.	48	ct.	w darze	6895	dzieł
W roku 1893 wysłano do czytelń dzieł	10.565	„	3.702	„	28	„	„	563	„
W roku 1894 wysłano do czytelń dzieł	6.013	„	1 672	„	90	„	„	851	„
Do 31 maja r. 1895 wysłano do czytelń dzieł	6.022	„	2.541	„	50	„	„	692	„
Do 31 maja r. 1895 wysłano do czytelń dzieł	98.416	wartości	28.567	złr.	16	ct.	w darze	9001	dzieł

Ogółem wysłano 107.417 dzieł.

Wykaz czytelń według powiatów:

1. Biała	25
2. Bochnia	24
3. Brzesko	22
4. Brzeżany	1
5. Brzozów	15
6. Buczacz	6
7. Chrzanów	20
8. Cieszanów	1
9. Czortków	1
10. Dąbrowa	14
11. Dobromil	4
12. Gorlice	8
13. Gródek	1
14. Grybów	15
15. Jarosław	8
16. Jasło	19
17. Kałusz	1
18. Kamionka strumiłowa	1
19. Kolbuszowa	10
20. Kołomyja	1
21. Kraków miasto	9
22. Kraków powiat	45
23. Krosno	14
24. Limanowa	19
25. Łańcut	21
26. Mielec	27
Do przeniesienia	332
Z przeniesinia	332
27. Mościska	5
28. Myślenice	35
29. Nadworna	2
30. Nisko	10
31. Nowy Sącz	22
32. Nowy Targ	19
33. Pilzno	6
34. Podhajce	6
35. Przemyśl	4
36. Ropczyce	22
37. Rudki	1
38. Rzeszów	28
39. Sanok	16
40. Skałat	1
41. Tarnobrzeg	22
42. Tarnopol	2
43. Tarnów	14
44. Turka	1
45. Wadowice	28
46. Wieliczka	38
47. Zaleszczyki	1
48. Zbaraż	1
49. Złoczów	2
50. Żywiec	16
Razem	634

CZWARTE SPRAWOZDANIE
Dyrekcyi szkoły dla sług płci żeńskiej
w Krakowie.

Rok szkolny 1893|4.*)

I.

Szkoła założona przez krakowskie Towarzystwo oświaty ludowej na mocy reskryptu wys. c. k. Rady szkolnej kraj. z dn. 15 stycznia 1890 r. l. 557, otwartą została w dniu 9 marca 1890 r. w zabudowaniu szkoły miejskiej na Smoleńsku.

Wpisy do szkoły

odbyły się w upłynionym roku szkolnym w dniu 17 września 1893 r.

II.
Grono nauczycielskie.

Dyrektor: Julian Maciołowski.
Katecheta: Ks. Teofil Flis.
Nauczycielki: Augusta Stypkowska, Emilia Wyrobiszówna, Mieczysława Śleczkowska, Aleksandra Bukowska, Paula Spławińska, Balbina Kulowna, Jadwiga Wandasiewiczówna, Jadwiga Majewska, Janina Halauska, Wanda Odrzywolska.

*) W r. 1894 nie ogłaszał Wydział drukiem sprawozdania, dlatego obecnie umieszcza także za rok 1893/4 sprawozdanie tej szkoły.

III.

Statystyka uczennic.

1. Liczba uczennic wpisanych i uczęszczających.

Oddział	Grupa	wpisanych	uczęszczających	przestało uczęszczać	% frekwencyi	UWAGA
I.	A	99	50	49	50·5%	
I.	B	53	37	16	69·5%	
II.	A	47	20	27	42½%	
II.	B	35	27	8	77%	
III.		38	29	9	76%	
Razem		272	163	109	66·87%	

W roku szk. 1890/1 wynosiła frekwencya 60%.
„ „ 1891/2 „ „ 60%.
„ „ 1892/3 „ „ 63%.
„ „ 1893/4 „ „ 66·87%.

2. Wiek uczennic:

Oddział	Grupa	niżej 20 lat	wyżej 20 lat	Razem	UWAGA
I.	A	37	62	99	Najmłodsza uczennica liczyła lat 12, najstarsza 49.
I.	B	10	43	53	
II.	A	10	37	47	
II.	B	4	31	35	
III.		8	30	38	
Razem		69	203	272	

3. Wyznanie: Wszystkie uczennice należały do wyznania rzymsko-katolickiego.

IV.

Czas nauki.

Od dnia 8 października 1893 r. do dnia 3 czerwca 1894 r. było ogółem 30 lekcyj; każda od godziny 3 do 5 popołudniu, tj. 2 godziny; a więc było w roku szkolnym 1893/4 60 godzin nauki.

V.

Nauka.

W myśl §. 12 Statutu szkoln. udzielano każdej niedzieli we wszystkich oddziałach następujących przedmiotów:

religii	1/2	godziny
języka polskiego wraz z gospodarstwem .	3/4	„
rachunków	1/2	„
śpiewu	1/4	„
Razem	2	godziny

Zakres nauki był następujący:

A. W oddziale I (grupa A i B).

Z religii: O stworzeniu świata, upadku aniołów, o grzechu pierworodnym i jego skutkach, o potopie, żywot P. Jezusa, o kościele.

Z języka polskiego: Uczono czytania i pisania na podstawie elementarza, mianowicie uczennice poznały alfabet pisany i drukowany, mały i wielki, czytały z elementarza ustępy treści ciągłej, odpisywały z książki i pisały za dyktatem. Na 50 uczęszczających pilnie na naukę 37 nauczyły się czytać i pisać i mogą postąpić do oddziału wyższego.

Z rachunków: Zagadnienia praktyczne w zakresie 100 pamięciowo i piśmiennie, poprzedzone wyuczeniem pisania cyfr do 100.

Śpiew: Śpiewano powszechnie używane pieśni religijne.

B. W oddziale II (grupa A i B).

Z religii: Stworzenie świata, upadek aniołów, grzech pierworodny i skutki, potop. Żywot P. Jezusa. Kościół.

Z języka polskiego: Z książki p. t.: „Książka do czytania dla nauki dopełniającej w szkołach ludowych. Część I.“, czytano i wyjaśniano ustępy tak prozaiczne jak poetyczne.

Poznano mały i duży alfabet w wyrazach i zdaniach. Pisano dyktaty oraz krótkie odpowiedzi na dane pytania z zakresu zajęć i obowiązków sługi.

Z rachunków: Rozwiązywano zagadnienia praktyczne z pamięci i cyframi w zakresie liczby 1.000.

Śpiew: Uprawiano śpiew pieśni kościelnych.

C. W oddziale III.

Z religii: Wyłożono rzecz o wierze, o objawieniu, o przykazaniach Boskich i kościelnych, oraz o Sakramentach świętych.

Z języka polskiego: Z książki p. t.: „Książka do czytania dla nauki dopełniającej. Część I.“ przeczytano 20 ustępów, wyjaśniając rzeczy mniej zrozumiałe i opowiedziano ze szczególnem zwracaniem uwagi na momenta obyczajowe i religijne.

Przedmiotem ćwiczeń piśmiennych były: odpisy z książki i z tablicy, dyktaty, odpowiedzi na pytania z zakresu nauki gospodarstwa domowego, listy.

Z nauki gospodarstwa domowego: Wyuczono o utrzymaniu porządku w pomieszkaniu, o czystości naczyń kuchennych; o praniu bielizny, materyj wełnianych, kolorowych perkalików i firanek; o wywabianiu plam; o zakupnie i sposobach

przechowywania środków żywności, mianowicie mięsa, jaj, mleczywa, mąki i jarzyn.

Podano niektóre przepisy przyrządzenia najzwyklejszych potraw mięsnych i mącznych. Wreszcie pouczono w ogólnych zarysach o obowiązkach sługi, a w szczególności, jak powinna wypełniać obowiązki piastunka dzieci.

Z rachunków: Uprawiano rachunek pamięciowy i cyfrowy na praktycznych przykładach z zakresu gospodarstwa domowego, przyczem pouczono o miarach i wagach oraz nowych monetach.

Ze śpiewu: W powszechnie używanych pieśniach kościelnych starano się osiągnąć czystość intonacyi i poprawność melodyi.

VI.
Ćwiczenia religijne.

Obok nauki religii, udzielanej co niedzielę według planu, w każdym oddziale osobno, odbywały się nadto przed Wielkanocą przez trzy niedziele, t. j. 4, 11 i 18 marca rb. w kościele pp. Felicyanek ne Smoleńsku, nauki wielkopostne, mające na celu gruntowne przygotowanie uczennic do spowiedzi św. wielkanocnej. Nauki te wygłosił JMks. Prof. Dr. Józef Pelczar, kanonik katedr. krak. i prezes krak. Towarzystwa oświaty ludowej.

VII.
Wypożyczalnia książek do czytania.

Założona w myśl §. 18 Statutu przez krak. Tow. oświaty ludowej równocześnie z otwarciem szkoły, posiada obecnie 498 dziełek w 509 tomach na użytek uczennic, które (z oddz. II i III) każdej niedzieli po nauce wypożyczały książki do domu.

VIII.
Przybory szkolne.

Książki, tabliczki, zeszyty i t. p. otrzymują uczennice bezpłatnie z funduszów na ten cel przez Wydział Tow. oświaty ludowej dostarczonych.

IX.
Uroczyste zakończenie roku szkolnego

odbyło się w dniu 10 czerwca 1894 r. o godzinie 3 popołudniu w sali szkolnej na Smoleńsku, w obecności reprezentantów władz szkolnych i duchownych, oraz Wydziału krak. Towarzystwa oświaty ludowej. Po odśpiewaniu pieśni nabożnej przez uczennice, zagaił uroczystość Dr. Józef Kleczyński, wiceprezes Towarzystwa oświaty ludowej, poczem odpowiadały uczennice z religii, języka polskiego, gospodarstwa domowego i rachunków. Po popisie przed-

łożył dyrektor Maciołowski sprawozdanie o stanie szkoły za rok ubiegły, poczem nastąpiło rozdanie nagród, ustanowionych przez Wydział krakowskiego Tow. oświaty ludowej, mianowicie rozdzielono z kwoty 40 złr. piętnaście nagród pieniężnych tj. po trzy dla każdego oddziału i 70 książek treści religijnej, moralnej i gospodarczej. Po rozdaniu nagród podziękował Dr. Kleczyński władzom rządowym, autonomicznym i duchownym za opiekę nad szkołą, a dyrektorowi, ks. katechecie i gronu nauczycielskiemu za gorliwą, skuteczną, a bezinteresowną pracę.

Odśpiewaniem pieśni nabożnej zakończono uroczystość.

Rok szkolny 1894|5.

I.

Wpisy do szkoły

odbyły się w upłynionym roku szkolnym dnia 23 września, a naukę rozpoczęto w dniu 30 września 1894.

II.

Grono nauczycielskie.

Dyrektor: Julian Maciołowski.

Katecheta: Ks. Teofil Flis.

Nauczycielki: Janina Halauska, Balbina Kulówna, Wanda Odrzywolska, Jadwiga Wandasiewiczówna.

Pomagały w czynnościach szkolnych, nadzorowaniu porządku, zastępstwie nieobecnych nauczycielek: Augusta Stypkowska, Emilia Wyrobiszówna, Mieczysława Śleczkowska, Aleksandra Bukowska i Paula Spławińska.

III.

Statystyka uczennic.

1. Liczba wpisanych i uczęszczających uczennic:

Oddział	Grupa	wpisanych	uczęszczających	przestało uczęszczać	% frekwencyi	UWAGA
I.	A	99	49	50	49·3%	
I.	B	56	32	24	57·1%	
II.		56	25	31	44·6%	
III.		32	22	10	68·7%	
Razem		243	128	115	52·6%	

2. Wiek uczennic:

Oddział	Grupa	niżej lat 20	wyżej lat 20	Razem	UWAGA
I.	A	28	71	99	Najmłodsza uczennica liczyła lat 10, najstarsza lat 50.
I.	B	20	36	56	
II.		20	36	56	
III.		7	25	32	
Razem		75	168	243	

3. Wyznanie: Wszystkie uczennice należały do wyznania rzymsko-katolickiego.

IV.
Czas nauki.

Od dnia 30 września 1894 roku do dnia 9 czerwca 1895 r. było ogółem 31 lekcyj; każda od godziny 3 do 5 po południu w niedzielę, tj. 2 godziny: a więc w roku szkolnym 1884/5 było ogółem 62 godziny nauki.

V.
Nauka.

W myśl §. 12 statutu szkol. udzielano każdej niedzieli we wszystkich oddziałach następujących przedmiotów:

religii	1/2	godziny
języka polskiego wraz z gospodarstwem .	3/4	„
rachunków	1/2	„
śpiewu	1/4	„
Razem . .	2	godziny.

Zakres nauki był następujący:

A. W oddziale I. Grupie A.:

Z religii: O celu człowieka. O Bogu, o własnościach P. Boga. O stworzeniu świata, upadku aniołów, grzechu pierworodnym, jego skutkach, o potopie, o Mojżeszu, o niewoli egipskiej, cudach na puszczy, o namiocie świętym i służbie bożej, o wejściu do ziemi obiecanej. Żywot Pana Jezusa. O kościele.

Z języka polskiego: Nauka czytania na podstawie pisania. Część pierwsza elementarza (grafika) i czytanie druku.

Z rachunków: Rachowanie z pamięci i piśmiennie w zakresie 100.

Śpiew powszechnie używanych pieśni kościelnych.

B. W oddziale I. Grupie B.

Z religii: Jak w grupie A.

Z języka polskiego: Część druga elementarza. Czytanie i wyjaśnianie ustępów zwięzłych. Ćwiczenia piśmienne: odpisywanie, dyktaty, pisanie treści ustępów czytanych.

Z rachunków: Cztery działania ustnie i piśmiennie w zakresie 1—100. Rozwiązywanie zagadnień praktycznych w tym zakresie.

Śpiew pieśni kościelnych.

C. W oddziale II.

Z religii: O celu człowieka, o Panu Bogu i przymiotach boskich. O stworzeniu Aniołów. O stworzeniu świata. O grzechu pierworodnym. O grzechu w ogóle. Podział grzechów różnice, i skutki. O łasce. O Sakramentach świętych.

Z języka polskiego: Z książki p. t. „Książka do czytania dla nauki dopełniającej w szkołach ludowych. Część I.“ czytano i wyjaśniano ustępy tak prozaiczne jak i poetyczne.

Ćwiczenia piśmienne obejmowały odpisy, dyktaty, streszczenie ustępów czytanych.

Rachunki: Ćwiczenia w rachunku praktycznym pamięciowym i piśmiennym.

Śpiew pieśni kościelnych.

D. W oddziale III.

Z religii: O przykazaniach w ogóle. Rozbiór dziesięciu przykazań boskich i pięciu kościelnych. O Sakramentach św.

Z języka polskiego: Czytano i wyjaśniano ustępy tak prozaiczne, jak i poetyczne z tej samej książki, jak w oddziale II.

Ćwiczenia piśmienne obejmowały dyktaty, opisy i streszczenia ustępów czytanych.

Z nauki gospodarstwa domowego wyłożono rzecz o utrzymaniu porządku w pomieszkaniu, o praniu bielizny, o zakupnie, przyrządzaniu i przechowywaniu środków pożywienia: mięsa, ryb, jarzyn, legumin, nabiału, kawy, herbaty. Gotowanie potraw mięsnych i innych.

Z rachunków rozwiązywano zagadnienia wzięte z życia praktycznego, zapomocą wnioskowania.

Rachunek piśmienny: Operowanie cyframi na wszystkie cztery działania.

Śpiew pieśni kościelnych.

VI.

Ćwiczenia religijne.

Obok nauki religii udzielanej co niedzielę według planu w każdym oddziale osobno, odbywały się nadto przed Wielkanocą przez trzy niedziele, to jest 24 i 31 marca, oraz 7 kwietnia r. b.

w kościele PP. Felicyanek na Smoleńsku nauki wielkopostne, mające na celu gruntowne przygotowanie uczennic do wielkanocnej spowiedzi św. Nauki te wygłosił w zastępstwie chorego naówczas Przewielebnego księdza prałata dr. Józefa Pelczara, Wielebny Jmks. Antoni Bystrzonowski, wikaryusz katedralny.

VII.
Wypożyczalnia książek do czytania.

Założona w myśl §. 18 statutu przez krakowskie Towarzystwo oświaty ludowej równocześnie z otwarciem szkoły, posiada obecnie 498 dzieł w 509 tomach na użytek uczennic, które (z oddziału II. i III.) wypożyczały książki do domu każdej niedzieli po nauce.

VIII.
Przybory szkolne.

Książki, tabliczki, zeszyty i t. p. otrzymują uczennice bezpłatnie z funduszów na ten cel przez Wydział Towarzystwa oświaty ludowej dostarczanych.

IX.
Odznaczenie.

Komitet wystawy krajowej we Lwowie r. 1894 pod protektoratem Najmiłościwszego Cesarza i Króla Franciszka Józefa I. odbytej, udzielił Zarządowi szkoły sług w Krakowie list uznania za długoletnią, pełną poświęcenia pracę nad umoralnieniem niższych warstw społecznych.

X.
Uroczyste zakończenie roku szkolnego

odbyło się w dniu 16 czerwca 1895 r. o godzinie 3 po południu, w sali szkolnej na Smoleńsku w obecności reprezentantów władz szkolnych i duchownych, oraz Wydziału krakowaskiego Towarzystwa oświaty ludowej.

Po odśpiewaniu pieśni nabożnej, uczennice odpowiadały z religii, języka polskiego, rachunków i gospodarstwa domowego.

Po popisie przedłożył dyrektor sprawozdanie o stanie szkoły za rok ubiegły, poczem nastąpiło rozdanie nagród ustanowionych przez Wydział krakowskiego Towarzystwa oświaty ludowej; mia-

nowicie rozdzielono: z kwoty 40 złr. piętnaście nagród pieniężnych w książeczkach Kasy Oszczędności i 78 książek treści religijnej i moralnej.

Po rozdaniu nagród podziękował prezes Tow. oświaty ludowej, ks. prałat dr. Pelczar, reprezentantom władz za udział w uroczystości, dyrektorowi i nauczycielkom za pracę bezinteresowną, a tak skuteczną i w gorących słowach zachęcał sługi do religijnego, moralnego, pracowitego życia. Modlitwą zakończono uroczystość.

W Krakowie, dnia 16 czerwca 1895 r.

Julian Maciołowski
dyrektor.

ZESTAWIENIE DOCHODÓW i ROZCHODÓW
KRAKOWSKIEGO TOWARZYSTWA OŚWIATY LUDOWEJ
w czasie od 1 czerwca 1882 do 31 grudnia 1894.

I. DOCHODY.

Rok	z wkładek		z subwencyj		z darów		z odsetek		z przedstawień		ze sprzedaży książek		różne		f. żelaznego z darów i odsetek		f. konkurs. z darów i odsetek		Razem zł.	ct.
od $^1/_6$ 1882 do $^{15}/_5$ 1883	1.301	80	—	—	589	87	20	90	—	—	42	37	—	—	—	—	—	—	1.954	94
od $^{16}/_5$ 1883 do $^{31}/_{12}$ 1884	1.190	11	300	—	146	99$^1/_2$	32	93	—	—	40	69	—	—	—	—	—	—	1.710	72$^1/_2$
1885	697	50	100	—	594	67	18	91	—	—	8	14	—	—	—	—	—	—	1 419	22
1886	720	25	300	—	729	65$^1/_2$	42	78	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.792	68$^1/_2$
1887	600	05	195	—	6	—	17	64	—	—	—	—	—	—	2.093	56	—	—	2.912	25
1888	608	45	265	—	384	75	124	74	573	—	—	—	—	—	903	93	50	—	2.909	87
1889	1.478	93	510	—	571	82	137	44	1.124	65	—	—	223	81	817	23	51	21	4.915	09
1890	673	70	1.720	—	347	69	353	96	1.729	52	—	—	39	06	3.452	29	4	10	8.320	32
1891	1.489	35	1.805	—	691	60	382	23	—	—	197	14	72	—	615	88	4	76	5.257	96
1892	1.736	60	1·860	—	1.912	65	340	50	466	20	49	40	78	34	16	34	4	98	6.465	01
1893	1.038	65	1.805	—	410	30	342	33	—	—	31	—	400	—	17	05	5	20	4.049	53
1894	1.584	89	1.810	—	14.369	38	819	—	—	—	109	84	47	58	17	78	5	44	18.763	91
Razem	13.120	28	10.670	—	20.755	38	2.623	36	3.893	37	478	58	860	79	7.934	06	125	69	60.471	51

II. ROZCHODY.

Rok	na kupno książek		na oprawę książek		na prenumeratę		na odczyty		na szkołę sług		na kursa prakt.		na lustracye		różne		na administracyę		Razem zł.	ct.
1882/3	565	62	208	49	—	—	—	—	—	—	282	40	—	—	—	—	530	08	1.586	59
1883/4	437	49	122	30	145	60	—	—	—	—	60	36	—	—	—	—	682	74	1.448	49
1885	559	24	171	51	71	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	381	02½	1.182	77½
1886	1.022	35½	466	67	154	90	59	45	—	—	—	—	—	—	—	—	452	96	2.156	33½
1887	339	24	198	06	308	07	31	68	—	—	—	—	—	—	—	—	449	24	1.326	29
1888	443	73	371	54	494	04	85	05	—	—	—	—	—	—	—	—	321	60	1.705	96
1889	1.655	06	902	30	650	23	95	86	—	—	—	—	—	—	—	—	501	30	3.804	75
1890	1.448	70	855	92	886	60	120	05	155	75	—	—	—	—	109	99	811	76	4.388	77
1891	2.529	86	750	54	1.005	40	54	87	113	—	—	—	—	—	408	—	687	85	5.549	52
1892	2.991	94	461	25	1.276	33	105	30	149	—	—	—	30	—	69	10	1.176	25	6.259	17
1893	1.361	93	477	25	1 038	98	—	—	230	50	—	—	50	—	156	51	788	14	4.103	31
1894	2.729	81	737	19	314	69	75	67	346	75	—	—	50	—	90	20	885	85	5.230	16
Razem	16.074	97½	5.723	02	6.345	84	627	93	995	—	342	76	130	—	833	80	7.668	79½	38.742	12

Pozostałość kasowa na r. 1895	13.635	69
Fundusz żelazny w dniu 31/12 1894 r.	7.934	06
Fundusz konkursowy w dniu 31/12 1894 r.	125	69
Fundusz wydawnictwa książek w dniu 31/12 1894 r.	33	95
Razem . .	60.471	51